

Insatser för vissa nyanlända invandrades etablering m.m.

Sammanfattning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens proposition Insatser för vissa nyanlända invandrades etablering m.m. (prop. 2013/14:104) och tre motioner som har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas också 42 motionsyrkanden om integration från den allmänna motionstiden hösten 2013.

I propositionen lämnar regeringen fyra förslag om insatser för vissa nyanlända invandrades etablering.

För det första föreslås att en nyanländ invandrare som utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete inte ska ha rätt till fortsatta insatser enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen). Detta ska gälla under förutsättning att han eller hon har arbete eller arbetssökande som huvudsaklig aktivitet enligt sin etableringsplan.

För det andra föreslås en ändring i etableringslagen som innebär att en etableringsplan får förlängas utöver 24 månader för en nyanländ som deltar i etableringsinsatser på deltid på grund av föräldraledighet.

För det tredje föreslås att rätten till prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare, s.k. sfi-bonus, avskaffas.

För det fjärde föreslås att en nyanländ som är familjemedlem till en utlänning som har beviljats arbets- och uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning, s.k. EU-blåkort, ska erbjudas samhällsorientering enligt lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

I propositionen föreslår regeringen också att föräldraledighetslagen (1995:584) ändras så att det tydliggörs att särregleringen för adoptivföräldrar enbart avser ledighet som inte är beroende av att föräldrapenning tas ut samtidigt samt att lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete ändras så att dagar i sjukperioder ska läggas samman enligt motsvarande bestämmelser i socialförsäkringsbalken.

Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 augusti 2014.

I propositionen anför regeringen slutligen att det inte är motiverat att arbeta vidare mot ett lagförslag om slutan kontanthantering i detaljhandeln och att regeringen inte avser att vidta ytterligare åtgärder.

I följdmotionerna föreslås bl.a. att riksdagen ska avslå förslaget att en nyanländ som avvisar ett erbjudet lämpligt arbete inte ska ha rätt till fortsatta insatser samt tillkännagivanden till regeringen om bl.a. att nyanlända invandrarers etablering ska sättas i ett helhetsperspektiv och att målgruppen för samhällsorienteringen bör utvidgas ytterligare.

I motionsyrkandena från den allmänna motionstiden föreslås bl.a. att alla kommuner ska vara skyldiga att tillhandahålla flyktingmottagande, att invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden bör utredas, och att särskilda utbildningar bör skapas för arbetslösa som bor i s.k. miljonprogramsområden.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens samtliga lagförslag.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till utvidgad målgrupp för samhällsorienteringen, för såväl yngre som äldre nyanlända som har behov av samhällsinformation.

Övriga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns 13 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	9
Utskottets överväganden	10
Insatser för vissa nyanlända invandrares etablering m.m.	10
Rättslig bakgrund	10
Propositionen	12
Motionen	14
Utskottets ställningstagande	15
Etableringsinsatser m.m.	16
Bakgrund	16
Motionerna	16
Utskottets ställningstagande	18
Samhällsorientering	20
Bakgrund	20
Motionerna	20
Utskottets ställningstagande	21
Flyktmottagande och kommunbosättning	23
Motionerna	23
Utskottets ställningstagande	24
Urbant utvecklingsarbete	26
Motionerna	26
Utskottets ställningstagande	27
Invandrade kvinnors situation	29
Motionerna	29
Utskottets ställningstagande	29
Insatser för invandrade akademiker	31
Motionerna	31
Utskottets ställningstagande	32
Nationellt valideringsuppdrag	34
Motionen	34
Utskottets ställningstagande	34
Sluten kontanthantering i detaljhandeln	35
Bakgrund	35
Motionen	36
Utskottets ställningstagande	36
Reservationer	38
1. Krav på nyanlända att acceptera erbjudet lämpligt arbete, punkt 1 (V)	38
2. Etableringsinsatser, punkt 3 (S)	38
3. Etableringsinsatser, punkt 3 (MP)	40
4. Etableringsinsatser, punkt 3 (SD)	40
5. Etableringsinsatser, punkt 3 (V)	41
6. Samhällsorientering för fler nyanlända, punkt 4 (M, FP, C, KD)	42

7. Flyktningmottagande och kommunbosättning, punkt 6 (MP).....	43
8. Flyktningmottagande och kommunbosättning, punkt 6 (V).....	44
9. Urbant utvecklingsarbete, punkt 7 (MP)	45
10. Invandrade kvinnors situation, punkt 8 (S, MP, V).....	47
11. Insatser för invandrade akademiker, punkt 9 (S)	48
12. Nationellt valideringsuppdrag, punkt 10 (V)	49
13. Sluten kontanthantering i detaljhandeln, punkt 11 (V)	50
Särskilda yttranden	51
1. Nationellt valideringsuppdrag, punkt 10 (S)	51
2. Sluten kontanthantering i detaljhandeln, punkt 11 (MP).....	51
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	52
Propositionen	52
Följdmotionerna.....	52
Motioner från allmänna motionstiden 2013/14.....	53
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	58
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	67
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets lagförslag	68

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Krav på nyanlända att acceptera erbjudet lämpligt arbete**

Riksdagen antar 9 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:104 punkt 1 i denna del. Därmed avslår riksdagen motion

2013/14:A6 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (V)

2. **Insatser för vissa nyanlända invandrares etablering m.m.**

Riksdagen antar

a) regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan,

2. lag om upphävande av lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare,

3. lag om upphävande av lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare,

4. lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584),

5. lag om ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete,

b) utskottets förslag till

1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),

2. lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:104 punkterna 1–7.

3. **Etableringsinsatser**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 2,

2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del,

2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 7–9 och 11,

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 12.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (MP)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

4. **Samhällsorientering för fler nyanlända**

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till utvidgad målgrupp för samhällsorienteringen, för såväl yngre som äldre nyanlända som har behov av samhällsinformation. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del och

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 13 och bifaller delvis motionerna

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 1 i denna del och

2013/14:A400 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 1.

Reservation 6 (M, FP, C, KD)

5. **Övriga frågor om samhällsorientering**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 1 i denna del och

2013/14:A400 av Mattias Karlsson (SD) yrkandena 2–5.

6. **Flyktningmottagande och kommunbosättning**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Sf268 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 10 och 12,

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 8–10,

2013/14:A235 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M),

2013/14:A309 av Ingela Nylund Watz och Yilmaz Kerimo (båda S),

2013/14:A336 av Lars Beckman (M),

2013/14:A337 av Leif Pettersson och Karin Åström (båda S) och

2013/14:A408 av Kerstin Lundgren (C).

Reservation 7 (MP)

Reservation 8 (V)

7. **Urbant utvecklingsarbete**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 15, 35, 36, 38 och 39,

2013/14:N414 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7,

2013/14:A215 av Teres Lindberg (S) och

2013/14:A294 av Esabelle Dingizian (MP).

Reservation 9 (MP)

8. **Invandrade kvinnors situation**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A262 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP) yrkandena 1, 2 och 5 samt

2013/14:A338 av Arhe Hamednaca (S).

Reservation 10 (S, MP, V)

9. Insatser för invandrade akademiker

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A271 av Marta Obminska (M),

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 14 och 15 samt

2013/14:A326 av Edip Noyan (M).

Reservation 11 (S)

10. Nationellt valideringsuppdrag

Riksdagen avslår motion

2013/14:A301 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 12 (V)

11. Sluten kontanthantering i detaljhandeln

Riksdagen avslår motion

2013/14:A6 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 13 (V)

Stockholm den 12 juni 2014

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Jessica Polfjärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Polfjärd (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Andreas Carlson (KD), Jenny Petersson (M), Kerstin Nilsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Ismail Kamil (FP), Göran Lindell (C), Björn Söder (SD) och Ali Esbati (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens proposition Insatser för vissa nyanlända invandrades etablering m.m. (prop. 2013/14:104) och tre motioner som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas också 42 motionsyrkanden om integration från den allmänna motionstiden hösten 2013.

I propositionen föreslår regeringen vissa ändringar i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen), inkomstkattelagen (1999:1229), lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare, föräldraledighetslagen (1995:584) och lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete. I propositionen föreslås vidare att lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare och lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare upphävs. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2014. I propositionen anför regeringen också att den inte avser att arbeta vidare mot ett lagförslag om sluten kontanthandling i detaljhandeln.

Den 13 oktober 2011 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att öka arbetskraftsdeltagandet och påskynda etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare (dir. 2011:88). Betänkandet Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2012:69) överlämnades i oktober 2012 till regeringen och remissbehandlades därefter. Inom Arbetsmarknadsdepartementet har departementspromemoriorna Förlängd etableringsplan efter föräldraledighet på deltid och ändring i lagen om samhällsorientering (Ds 2013:69) samt Ökat fokus på arbete för vissa nyanlända invandrare och avveckling av sfi-bonus (Ds 2013:61) upprättats. Promemoriorna har remissbehandlats. Propositionens lagförslag inom området insatser för vissa nyanlända invandrades etablering bygger på dessa utredningar.

Frågan om ett förtydligande i föräldraledighetslagen har behandlats i departementspromemorian Förändrade åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen (Ds 2013:36). Frågan om sammanläggning av sjukperioder enligt lagen om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete har behandlats i departementspromemorian Ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete. Även dessa promemorior har upprättats av Regeringskansliet och har remissbehandlats.

Lagrådet har yttrat sig över lagförslagen och har lämnat förslagen utan inläggningar.

I anslutning till beredningen har information lämnats till utskottet av Riksrevisionen genom riksrevisorn Claes Norgren.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen återges i bilaga 1, och regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Regeringen har bl.a. föreslagit en lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) och en lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Utskottet lämnar förslag till lag om ändring i samma lagrum, se bilagorna 3–4, där hänsyn har tagits till mellankommande lagstiftningsärenden med ikraftträdandetidpunkt den 1 juli 2014.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen fyra förslag om insatser för vissa nyanlända invandrares etablering.

För det första föreslås att en nyanländ invandrare som utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete inte ska ha rätt till fortsatta insatser enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen). Detta ska gälla under förutsättning att han eller hon har arbete eller arbetssökande som huvudsaklig aktivitet enligt sin etableringsplan.

För det andra föreslås en ändring i etableringslagen som innebär att en etableringsplan får förlängas utöver 24 månader för en nyanländ som deltar i etableringsinsatser på deltid på grund av föräldraledighet.

För det tredje föreslås att rätten till prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare, s.k. sfi-bonus, avskaffas.

För det fjärde föreslås att en nyanländ som är familjemedlem till en utlänning som har beviljats arbets- och uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning, s.k. EU-blåkort, ska erbjudas samhällsorientering enligt lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

I propositionen föreslår regeringen också att föräldraledighetslagen (1995:584) ändras så att det tydliggörs att särregleringen för adoptivföräldrar enbart avser ledighet som inte är beroende av att föräldrapenning tas ut samtidigt samt att lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete ändras så att dagar i sjukperioder ska läggas samman enligt motsvarande bestämmelser i socialförsäkringsbalken.

Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 augusti 2014.

I propositionen anför regeringen slutligen att det inte är motiverat att arbeta vidare mot ett lagförslag om sluten kontanthantering i detaljhandeln och att regeringen inte avser att vidta ytterligare åtgärder.

Utskottets överväganden

Utskottet behandlar ärendet i flera avsnitt. I det första avsnittet behandlas lagförslagen i propositionen. I samband med det behandlas också ett motförslag och ett näraliggande yrkande med tillkännagivande i en följdmotion. I efterföljande avsnitt behandlas yrkanden med tillkännagivanden i följdmotioner och motioner från den allmänna motionstiden, uppdelat områdesvis. I det sista avsnittet behandlas den del i propositionen som avser sluten kontanthandling i detaljhandeln och ett yrkande om tillkännagivande i en följdmotion.

Insatser för vissa nyanlända invandrades etablering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändring i etableringslagen samt om upphävande av lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare och lagen om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare. Riksdagen antar vidare regeringens förslag om ändring i föräldraledighetslagen och lagen om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete. Riksdagen antar slutligen utskottets förslag om ändring i inkomstskattelagen och i lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Därmed bifaller riksdagen propositionen och avslår motionsyrkanden om kravet på nyanlända att acceptera erbjudet lämpligt arbete.

Jämför reservation 1 (V).

Rättslig bakgrund

Etableringslagen

Arbetsförmedlingen ska enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen) upprätta en handlingsplan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i Sverige.

Att följa etableringsplanen, dvs. delta i etableringsinsatserna, är ett villkor för att den nyanlände ska få etableringsersättning. Då rätten till etableringsplan upphör har den nyanlände inte längre rätt till fortsatta insatser enligt lagen, etableringsersättning, bostadsersättning eller etableringstillägg. Det finns dock ingen skyldighet för en nyanländ invandrare som har en etableringsplan att tacka ja till ett erbjudande om arbete.

Av etableringslagen framgår vidare att etableringsplanen ska omfatta högst 24 månader och som huvudregel omfatta aktiviteter på heltid. Enligt förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare har en nyanländ möjlighet att göra helt uppehåll i insatserna upp till ett år på grund av sjukdom eller vård av barn med föräldrapenning. Det innebär att den nyanlände efter uppehållet kan fortsätta sina etableringsinsatser under motsvarande tid som han eller hon har varit frånvarande. Förordningen ger också möjlighet att minska omfattningen av planen till 75, 50 eller 25 procent av heltid på grund av sjukdom eller vård av barn med föräldrapenning. I dessa fall saknas dock möjlighet att förlänga etableringsplanen motsvarande den minskade omfattningen.

Sfi-bonus

Lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare, den s.k. sfi-bonusen, infördes den 1 september 2010. Målsättningen med sfi-bonusen är att förkorta tiden i utbildningen i svenska för invandrare, sfi, så att deltagarna snabbare kan etablera sig på arbetsmarknaden. Målgruppen för sfi-bonusen är vissa nyanlända invandrare, i huvudsak flyktingar och andra skyddsbehövande, deras anhöriga och personer som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning.

En försöksverksamhet med sfi-bonus pågick mellan den 1 juli 2009 och den 30 juni 2010. Försöksverksamheten regleras i lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare. Den senaste tidpunkten vid vilken en ansökan om sfi-bonus enligt denna lag kunde göras var den 30 september 2011. Lagen kan därmed inte längre tillämpas.

Inkomstskattelagen (1999:1229) föreskriver i 11 kap. 34 § att ersättning enligt lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare inte ska tas upp till beskattning.

Samhällsorientering

Av etableringslagen framgår att det finns en skyldighet för kommuner att erbjuda samhällsorientering till nyanlända som omfattas av lagen. Etableringslagen omfattar bl.a. flyktingar och andra skyddsbehövande och under vissa förutsättningar deras anhöriga.

Genom lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare utvidgades målgruppen för samhällsorientering till att gälla vissa andra nyanlända som inte genom etableringslagen har rätt till samhällsorientering. Målgruppen för utvidgningen var i huvudsak nyanlända anhöriginvandrare som är tredjelandsmedborgare.

Den 1 augusti 2013 trädde nya 6 a kap. i utlänningslagen (2005:716) om s.k. EU-blåkort i kraft. Genom införandet av blåkortsdirektivet i svensk rätt har ett nytt regelsystem för inresa och vistelse för personer med högkvalifice-

rad anställning och deras familjemedlemmar införts i utlänningslagen, parallellt med de nationella bestämmelserna om arbetskraftsinvandring. Den som uppfyller kraven för såväl EU-blåkort som nationellt uppehållstillstånd och arbetstillstånd för en högkvalificerad anställning kan därför välja vilket tillstånd han eller hon vill ha.

Föräldraledighetslagen

Enligt föräldraledighetslagen (1995:584) har en förälder bl.a. rätt till hel ledighet för vård av barn till dess barnet är 18 månader, oavsett om föräldern får föräldrapenning eller inte (5 § första stycket).

Därutöver har en förälder rätt till hel ledighet medan föräldern får hel föräldrapenning (5 § andra stycket).

För en adoptivförälder ska tiden 18 månader räknas från den tidpunkt då arbetstagaren har fått barnet i sin vård. Rätten till ledighet för adoptivföräldrar upphör när barnet har fyllt åtta år eller vid den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret (5 § tredje stycket).

Rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete

I lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete regleras under vilka förutsättningar sådan rätt till ledighet finns.

I 2 § andra stycket anges hur man ska beräkna hur lång tid arbetstagaren har haft nedsatt arbetsförmåga. Dagar i sjukperioder ska läggas samman, om arbetstagaren antingen har förvärvsarbetat under en period om mindre än 90 dagar mellan sjukperioderna, eller inte har förvärvsarbetat alls mellan sjukperioderna. Denna bestämmelse har utformats i enlighet med motsvarande reglering i den numera upphävda lagen om allmän försäkring. Sedan den lagen upphävts finns bestämmelsen om sammanläggning av sjukperioder i 27 kap. 51 § socialförsäkringsbalken.

Den 1 januari 2014 trädde en ny bestämmelse i socialförsäkringsbalken om sammanläggning av sjukperioder i kraft (prop. 2012/13:169, bet. 2012/13:SfU16, rskr. 2013/14:4). Enligt den bestämmelsen ska dagar i sjukperioder läggas samman om färre än 90 dagar har förflutit mellan sjukperioderna. Vid beräkningen av antalet dagar ska det bortses från dagar under vilka den försäkrade har deltagit i det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetslivsintroduktion och fått aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

Propositionen

Etableringsinsatser

I propositionen Insatser för vissa nyanlända invandrades etablering m.m. (prop. 2013/14:104) föreslår regeringen ändringar i etableringslagen. Regeringen föreslår att en etableringsplan ska upphöra att gälla när den nyanlände utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete om han eller hon har arbete eller arbetssökande som huvudsaklig aktivitet enligt sin etableringsplan

(9 § 4). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska meddela föreskrifter om vad som ska anses vara ett godtagbart skäl att avvisa ett erbjudet arbete och vad som ska anses vara ett lämpligt arbete (10 § 2). Som skäl för ändringen anför regeringen att den nyanländes ansvar att försörja sig genom eget arbete bör förtydligas. En målsättning med etableringsinsatserna är att den nyanlände så snabbt som möjligt ska etablera sig på arbetsmarknaden. Det är enligt regeringens uppfattning inte förenligt med etableringsuppdragets målsättning att en nyanländ invandrare kan välja bort egenförsörjning genom arbete för att i stället vara kvar i etableringsinsatser. Det motverkar syftet med etableringsinsatserna och riskerar att undergräva legitimiteten i etableringsuppdraget.

Regeringen föreslår även att en etableringsplan får förlängas utöver 24 månader om planen har omfattat aktiviteter på 75 procent av heltid på grund av att den nyanlände har vårdat barn med föräldrapenning (8 § andra stycket). Planen får förlängas med den tid som sammantaget motsvarar tiden för vård av barn, dock högst 8 månader. Som skäl för ändringen anför regeringen att man bör underlätta för nyanlända att kombinera föräldraskap med deltagande i etableringsinsatser utan att den effektiva tiden minskar. Det är särskilt viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv eftersom kvinnor oftare än män är frånvarande på deltid på grund av vård av barn.

Avveckling av sfi-bonusen

I propositionen föreslår regeringen att sfi-bonusen avvecklas och att lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare ska upphöra att gälla. Som skäl för ändringen anför regeringen att sfi-bonusen inte har haft den effekt på studietiden som har varit avsedd. Kostnaden för sfi-bonusen är således inte motiverad i förhållande till den effekt som bonusen har haft på studietiderna för deltagare i sfi. Regeringen föreslår också att lagen som reglerar den försöksverksamhet som pågick 2005–2010 upphävs. Den senaste tidpunkten vid vilken en ansökan om sfi-bonus kunde göras var den 30 september 2011. Lagen kan alltså inte tillämpas och bör därför upphävas.

Som en följd av att sfi-bonusen föreslås avvecklas föreslår regeringen att den bestämmelse i inkomstskattelagen som innebär att ersättning enligt lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare inte ska tas upp till beskattning upphävs.

Samhällsorientering för familjemedlemmar till innehavare av EU-blåkort

I propositionen föreslår regeringen en ändring i lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Regeringen föreslår att samhällsorientering också ska erbjudas nyanlända invandrare som har beviljats uppehållstillstånd som familjemedlemmar till en utlänning som har beviljats arbets- och uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning, s.k. EU-blåkort (2 § första

stycket b). Regeringen anför att den föreslagna ändringen är ett naturligt steg efter genomförandet av blåkortsdirektivet och att regeländringen säkerställer att vissa anhöriga till arbetskraftsinvandrare även i fortsättningen kan få samhällsorientering.

Förtydligande i föräldraledighetslagen

I propositionen föreslår regeringen också ett förtydligande i 5 § föräldraledighetslagen om att särregleringen för adoptivföräldrar enbart avser ledighet som inte är beroende av att föräldrapenning betalas ut. Som skäl anför regeringen att som föräldraledighetslagen i dag är utformad kan den felaktigt tolkas som att adoptivföräldrars rätt till ledighet upphör när barnet fyller åtta år eller vid den senare tidpunkt när barnet har slutat sitt första skolår, även när det gäller ledighet med föräldrapenning.

Sammanläggning av sjukperioder enligt lagen om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete

I propositionen föreslår regeringen en följdändring i lagen om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete. Vid beräkningen av hur lång tid en arbetstagare har haft nedsatt arbetsförmåga ska dagar i sjukperioder läggas samman enligt 27 kap. 51 § socialförsäkringsbalken. Som skäl för ändringen anför regeringen att det är lämpligt att regleringen av sammanläggning av sjukperioder i ledighetslagen korresponderar med motsvarande regler i socialförsäkringsbalken. Eftersom en ny bestämmelse i socialförsäkringsbalken om sammanläggning av sjukperioder trädde i kraft den 1 januari 2014 behöver ledighetslagen ändras på motsvarande sätt.

Motionen

Vänsterpartiet föreslår i följdmotion 2013/14:A6 av *Christina Höj Larsen m.fl.* att riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i 9 § etableringslagen (*yrkande 1*). Partiet avvisar regeringens förslag att etableringsinsatser och ersättningsarna som följer av dem ska upphöra om personen i fråga inte tar ett anvisat arbete utan godtagbart skäl. Att dra in försörjningen för den nyanlände leder till att han eller hon blir hänvisad till försörjningsstöd och blir försatt i en situation som gör det svårare för den nyanlände att inkluderas och integreras i det svenska samhället. Formuleringen ”utan godtagbart skäl” är dessutom otydlig och godtycklig. För att underlätta nyanländas tillträde till arbetsmarknaden bör regeringen i stället återkomma med ett förslag som inte innehåller hot om ekonomiska sanktioner (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis välkomna de förslag till ändringar som regeringen föreslår i proposition 2013/14:104 Insatser för vissa nyanlända invandrarers etablering m.m. Målsättningen med etableringsinsatserna är att den nyanlände så snabbt som möjligt ska etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsmarknads-perspektivet ska gälla från första dagen. Varje nyanländ ska utifrån sina egna förutsättningar få professionellt stöd för att så snabbt som möjligt lära sig svenska, komma i arbete och klara sin egen försörjning samt ta del av de rättigheter och skyldigheter som gäller i Sverige.

Mot den här bakgrunden ställer sig utskottet bakom regeringens förslag att en nyanländ invandrare som deltar i etableringsinsatser och utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete ska förlora sin etableringsersättning och rätt till fortsatta insatser. Enligt utskottets mening är det inte förenligt med etableringsuppdragets målsättning att en nyanländ invandrare kan välja bort egenförsörjning genom arbete för att i stället vara kvar i etableringsinsatser. Det motverkar syftet med etableringsinsatserna och riskerar att undergräva legitimiteten för etableringsuppdraget. Utskottet instämmer därmed i regeringens bedömning att den nyanländes ansvar att försörja sig genom eget arbete bör förtydligas. Arbetslinjen ska vara tydlig i integrationspolitiken: den som blir erbjuden ett arbete ska också vara beredd att ta det.

I likhet med regeringen anser utskottet att utgångspunkten för bedömningen enligt etableringslagen ska vara att erbjudna arbeten som är lämpliga ska accepteras. När det gäller begreppen ”lämpligt arbete” och ”godtagbart skäl” instämmer utskottet i vad regeringen anför i propositionen.

Utskottet ställer sig vidare bakom regeringens förslag till förlängd etableringsplan efter föräldradidighet på deltid. Med nu gällande bestämmelser är det inte möjligt att förlänga en etableringsplan utöver 24 månader för en nyanländ förälder som har etableringsinsatser på deltid på grund av föräldradidighet. Detta kan innebära att den nyanlände går miste om nödvändiga insatser för att kunna etablera sig i arbets- och samhällslivet. Det är enligt utskottets mening inte rimligt att en nyanländ som har etableringsinsatser på deltid på grund av föräldradidighet ska få en i praktiken kortare effektiv tid med insatser än den som väljer att göra helt avbrott i insatserna.

Utskottet ser positivt på regeringens förslag till avveckling av systemet med sfi-bonus. I analogi med regeringens bedömning anser utskottet att sfi-bonusen inte har haft den effekt på studietiden som varit avsedd. Den statsfinansiella kostnad som uppstått för dem som skulle ha uppnått betyget godkänt även utan en särskild stimulans uppvägs inte av den samhällsekonomiska vinsten av den begränsade effekt på resultatet för den som studerar sfi som bonusen har haft. Kostnaden för sfi-bonusen är således inte motiverad i förhållande till den mycket marginella effekt som bonusen har haft på studietiderna för deltagare i sfi. Av omsorg om statsfinanserna bör därför sfi-bonusen avvecklas.

Utskottet välkomnar också regeringens förslag om att samhällsorientering ska erbjudas nyanlända invandrare som har beviljats uppehållstillstånd som

familjemedlemmar till innehavare av s.k. EU-blåkort. Genom en sådan ordning kan en familjemedlem till en utländsk arbetstagare få tillgång till samhällsorientering, oavsett på vilken grund den som han eller hon åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd. Den föreslagna ändringen är ett naturligt steg efter genomförandet av blåkortsdirektivet, och regeländringen säkerställer att vissa anhöriga till arbetskraftsinvandrare även i fortsättningen kan få samhällsorientering.

Utskottet ställer sig slutligen bakom förslaget till förtydligande i föräldradedighetslagen och förslaget till följdändring i lagen om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete.

Mot bakgrund av det som anförts ovan tillstyrker utskottet proposition 2013/14:104 och avstyrker motion 2013/14:A6 (V) yrkandena 1 och 2.

Etableringsinsatser m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om etableringsplan, etableringsersättning m.m.

Jämför reservationerna 2 (S), 3 (MP), 4 (SD) och 5 (V).

Bakgrund

Regeringen har i proposition 2013/14:104 föreslagit lagändringar som rör insatser för vissa nyanlända invandrares etablering. Regeringen föreslår att en nyanländ invandrare som utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete inte ska ha rätt till fortsatta insatser enligt etableringslagen. Detta ska gälla under förutsättning att han eller hon har arbete eller arbetssökande som huvudsaklig aktivitet enligt sin etableringsplan. Regeringen föreslår också att en etableringsplan får förlängas utöver 24 månader för en nyanländ som deltar i etableringsinsatser på deltid på grund av föräldradedighet. Regeringen föreslår även att rätten till s.k. sfi-bonus avskaffas. Se vidare ovan under avsnittet Insatser för vissa nyanlända invandrares etablering m.m.

Motionerna

Socialdemokraterna instämmer i följdmotion 2013/14:A8 i denna del av *Ylva Johansson m.fl.* i stort i de förslag som föreslås i propositionen om vissa nyanlända invandrares etablering, men understryker vikten av att de nyanländas etablering sätts i ett helhetsperspektiv. Utgångspunkten måste vara att korta ned den tid det tar för nyanlända att komma i arbete. *Socialdemokraterna* anser att regeringens förslag till sanktioner när enskilda individer tackar nej till jobb erbjudanden är ett litet problem i sammanhanget. Det stora problemet är snarare att de allra flesta nyanlända invandrare inte får något jobberbjudande.

För att långsiktigt öka sysselsättningen bland utrikes födda föreslår partiet omprioriteringar av de statliga medlen för att höja kvaliteten på etableringsinsatserna för nyanlända.

När det gäller etableringsplanens förlängning för föräldralediga anser Socialdemokraterna att det är viktigt att alla barn får gå i förskola och att förskolan håller god kvalitet. Förskolan är också grundläggande för att föräldrar ska kunna jobba och delta inom ramen för etableringsplanen. Tillsammans med en bra föräldraförsäkring är förskolan det viktigaste skälet till att andelen sysselsatta kvinnor i Sverige är bland de högsta i världen. Socialdemokraterna anser vidare att sfi-bonusen är ineffektiv och orättvis och ställer sig bakom regeringens förslag att avskaffa bonusen.

Socialdemokraterna framhåller i kommittémotion 2013/14:A288 av *Ylva Johansson m.fl.* kommunernas roll i etableringsprocessen (*yrkande 12*). Kommunerna har ofta goda möjligheter att erbjuda språk- och arbetspraktik, och de ansvarar för grundläggande utbildning. Kommunernas intresse av effektiva insatser tidigt i etableringsprocessen bör beaktas. Kommunerna bör kunna komma i fråga för att bedriva lotsverksamhet genom avtal med arbetsförmedlingen.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2013/14:Sf268 av *Christina Höj Larsen m.fl.* att regeringen bör återkomma med ett uppdrag till Arbetsförmedlingen att erbjuda nyanlända som saknar person- eller samordningsnummer en manuell etableringsplan (*yrkande 7*). I motionen föreslås också att landstingen bör få ett tydligare uppdrag så att de nyanländas prestationsförmåga kan bedömas snabbare (*yrkande 8*). Vänsterpartiet anser även att nyanlända ska få ersättning för sitt deltagande i aktiviteter i etableringsplanen i förskott, i stället för som i dag i efterskott (*yrkande 9*). Vänsterpartiet är kritiskt till att privatisera delar av introduktionen för nyanlända och avvisar därmed regeringens modell att lotsar ska skaffa fram jobb mot en prestationsbaserad ersättning. Partiet anser även att ersättningsnivån som utgår inom ramen för etableringsreformen är för låg. Det leder till att många nyanlända tillbringar sin plantid i fingerade aktiviteter i stället för att få läsa svenska för invandrare och få tillgång till andra arbetsförberedande aktiviteter. Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör ta intryck av kritiken mot reformens effekter och återkomma med förslag på förändringar av etableringslagen (*yrkande 11*).

Maria Ferm m.fl. (MP) anser i motion 2013/14:Sf389 att tiden för etableringsersättningen bör förlängas för personer som inte är självförsörjande efter två år (*yrkande 4*). Motionären anser också att den tid som en person har på sig att välja kommunplacering efter det att han eller hon har fått permanent uppehållstillstånd bör förlängas till sex månader (*yrkande 5*).

Mattias Karlsson (SD) ställer sig i följdmotion 2013/14:A7 frågande till samhällsnyttan med förslaget om en förlängd etableringsplan efter föräldraledighet, liksom till etableringsreformen och den statliga integrationspolitiken i stort. Motionären föreslår därför att innan ytterligare förändringar genomförs

ska en utredning av samhällsnyttan och kostnadseffektiviteten av hela den statliga integrationspolitiken, bortsett från samhällsorienteringen, valideringen och sfi, genomföras (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är av uppfattningen att etableringsreformen som trädde i kraft 2010 är av avgörande betydelse för att påskynda invandrares etablering i arbets- och samhällslivet. Reformen innebär bl.a. upprättande av en etableringsplan med insatser för att uppnå detta syfte. Planen ska enligt gällande regelverk utformas med utgångspunkt i en kartläggning av den nyanländes utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet och behov av utbildning och andra insatser. Ytterligare omständigheter som ska beaktas vid utformandet av planen är den nyanländes familjesituation och hälsa. Hänsyn ska också tas till vad som är bäst för den nyanländes etablering i arbetslivet på längre sikt. Vid bestämmandet av tiden för etableringsplanens genomförande ska vidare den nyanländes behov av insatser beaktas. I etableringsplanen ingår även samhällsorientering.

Utskottet välkomnar ett antal författningsändringar som har trätt i kraft under 2014 som syftar till att ytterligare förbättra etableringsprocessen. Bland annat har förändringar i ersättningssystemet för kommuner som tar emot nyanlända genomförts, innebärande att ersättningen görs beroende av kommunens prestation. Vidare har startpunkten för etableringsplanen för de personer som vistas i anläggningsboenden flyttats fram till dess personerna har blivit mottagna i en kommun. Regeringens förslag i proposition 2013/14:104, som utskottet behandlar tidigare i detta betänkande, innebär också att tiden för en etableringsplan under vissa omständigheter får förlängas efter föräldradedighet i syfte att öka möjligheterna för nyanlända småbarnsföräldrar att ta del av etableringsinsatserna.

I fråga om motionsyrkanden om lotsverksamheten hänvisar utskottet till tidigare betänkanden (senast bet. 2012/13:AU7). Utskottets inställning är att etableringslotsar är ett viktigt inslag för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Av Arbetsförmedlingens återrapportering med anledning av regleringsbrevet för 2014 framgår att Arbetsförmedlingen har påbörjat en översyn av lotstjänsten och föreslagit åtgärder för att underlätta för fler nyanlända att delta i kvalitativa aktiviteter. Utskottet noterar vidare att Riksrevisionen inom kort kommer att publicera granskningen Etableringslotsar – fungerar länken mellan individen och arbetsmarknaden? (RiR 2014:14).

När det gäller motionsyrkanden om etableringsplaner och etableringsersättning noterar utskottet att regeringen har lämnat uppdrag om samverkan om och samordning av åtgärder för att korta handläggningstider för etableringsplanen, ersättningar som är väsentliga för den nyanländes försörjning och om att korta ledtiderna för utbetalning av etableringsersättning. I regleringsbrevet för 2014 har regeringen dessutom gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att i samråd med andra berörda myndigheter bl.a. redovisa aktiviteter och ledtider inom

etableringen samt särskilt analysera deltagande i de olika arbetsmarknadspolitiska programmen. Arbetsförmedlingen har även fått i uppdrag att åiterrapportera vilka åtgärder som har vidtagits för att fler nyanlända ska kunna lämna Migrationsverkets mottagande och påbörja sin etableringsprocess, bedöma resultatet av dessa samt ge förslag på ytterligare åtgärder.

Den 4 juni 2014 publicerade Riksrevisionen granskningen Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens – Rätt insats i rätt tid? (RiR 2014:11). Av rapporten framgår att etableringsreformen har inneburit förbättringar av introduktionen av nyanlända men att det finns effektivitetsbrister i statens insatser för att tillvarata och utveckla de nyanländas kompetens. Riksrevisionen har därför lämnat ett antal rekommendationer till regeringen och Arbetsförmedlingen för att öka effektiviteten i statens insatser. Enligt rekommendationerna bör regeringen bl.a. mer aktivt än i dag verka för ett bättre samarbete mellan Arbetsförmedlingen, kommunerna och näringslivet.

Utskottet noterar även att regeringen har tillsatt en utredning som ska göra en översyn av Arbetsförmedlingen innefattande en analys av myndighetens förutsättningar att framgångsrikt kunna genomföra sitt uppdrag att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Uppdraget ska redovisas senast den 15 januari 2016 (dir. 2014:15). Vidare har regeringen gett Stockholms universitet i uppdrag att utvärdera etableringsuppdraget och lämna en delrapport senast i april 2015 samt en slutrapport i april 2016.

Utskottet anser med anledning av det ovan anförda att etableringsreformen har utvecklats och förbättrats, och att det fortfarande pågår insatser och utredningar för att skapa en ändamålsenlig etableringsprocess. Utskottet anser följaktligen att regeringens ställningstagande bör avvaktas och att det därmed inte finns behov av ytterligare åtgärder. Därmed avstyrks motionerna 2013/14:A7 (SD) yrkande 2, 2013/14:A8 (S) i denna del, 2013/14:Sf268 (V) yrkandena 7–9 och 11, 2013/14:Sf389 (MP) yrkandena 4 och 5 och 2013/14:A288 (S) yrkande 12.

Samhällsorientering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till utvidgad målgrupp för samhällsorienteringen, för såväl yngre som äldre nyanlända som har behov av samhällsinformation. Därmed bifaller riksdagen motionsyrkanden om utvidgad målgrupp för samhällsorienteringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om obligatorisk samhällsorientering, förändringar i samhällsorienteringens innehåll m.m.

Jämför reservation 6 (M, FP, C och KD).

Bakgrund

Enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen) är kommuner skyldiga att erbjuda samhällsorientering till nyanlända som omfattas av lagen. Etableringslagen omfattar bl.a. flyktingar och andra skyddsbehövande och under vissa förutsättningar deras anhöriga. Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år. Lagen gäller också en nyanländ som har fyllt 18 men inte 20 år, förutsatt att han eller hon saknar föräldrar här i landet.

Genom lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare utvidgades målgruppen för samhällsorientering till att gälla även vissa andra nyanlända som inte redan genom etableringslagen hade rätt till samhällsorientering. Målgruppen för utvidgningen är främst nyanlända anhöriginvandrare som har fyllt 18 men inte 65 år och som är tredjelandsmedborgare. Lagen gäller inte nyanlända som går i gymnasieskola eller är medborgare i ett land som är anslutet till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Regeringen har i proposition 2013/14:104 bl.a. föreslagit att en nyanländ som är familjemedlem till en utlänning som har beviljats arbets- och uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning, s.k. EU-blåkort, ska erbjudas samhällsorientering enligt lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Se vidare ovan under avsnittet Insatser för vissa nyanlända invandrarers etablering m.m.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2013/14:A288 av *Ylva Johansson m.fl.* att det är viktigt att så många som möjligt får kunskaper och insikter om det svenska samhället inom ramen för samhällsorienteringen (*yrkande 13*). Den information som ingår i samhällsorienteringen handlar inte enbart om etablering i arbetslivet; den ger även en bättre förståelse för det svenska samhället

och skapar på så sätt ökade möjligheter till delaktighet i samhället. Det finns därmed inte någon anledning att utesluta yngre eller äldre som också har behov av samhällsorientering. Om fler personer, såväl kvinnor som män, får ta del av samhällsorienteringen kommer det även att få positiva effekter på jämställdheten. Motsvarande förslag finns i motion 2013/14:A8 i denna del av *Ylva Johansson m.fl. (S)*.

Mattias Karlsson (SD) välkomnar i följdmotion 2013/14:A7 förslaget om att utvidga målgruppen för samhällsorienteringen. Motionären anser dock att förslaget inte är tillräckligt långtgående och menar att även nyanlända över 65 år, nyanlända över 16 år som inte läser på gymnasiet samt arbetskraftsinvandrare bör kunna inkluderas i samhällsorienteringen. Vidare anser motionären att samhällsorienteringen bör göras obligatorisk och att nya kunskapsmål som innehåller uttryckliga hänvisningar till behovet av goda kunskaper om mänskliga rättigheter och svensk kultur bör införas (*yrkande 1*).

Mattias Karlsson (SD) framhåller i motion 2013/14:A400 att samhällsorienteringen är en viktig del i processen att lära känna och bli en del av det svenska samhället. Av den anledningen vill Sverigedemokraterna att samtliga nyanlända invandrare som har avsikt att på obestämd tid etablera sig i Sverige ska ingå i målgruppen för samhällsorienteringen (*yrkande 1*). Det innebär att även personer över 65 år bör kunna ingå i målgruppen, liksom arbetskraftsinvandrare, nyanlända invandrare över 16 år som inte läser på gymnasiet och medborgare i ett EES-land eller Schweiz. Motionären anser vidare att samhällsorienteringen bör vara obligatorisk för de nyanlända invandrare som ingår i målgruppen (*yrkande 2*). Grundläggande kunskaper om det svenska samhället samt rättigheter och skyldigheter gentemot detsamma är centrala för den som avser att bosätta sig på obestämd tid i Sverige och bli en del av det svenska samhället. Underlåtelse att delta i den obligatoriska samhällsorienteringen bör kunna medföra ekonomiska konsekvenser i form av t.ex. minskad ersättning eller sänkta bidrag. I motionen föreslås också att samhällsorienteringen för samtliga målgrupper regleras i en enda lag (*yrkande 3*). Att den enskilda insatsen kan ingå i ett helhetspaket är inte skäl nog att den ska regleras dubbelt i lag. Dessutom är det viktigt att sända ut signaler till deltagare och samverkande aktörer om att samhällsorienteringen avser samma insats och ska ges med samma prioritet oavsett målgrupp. Motionären anser också att det finns ett behov av ökat innehållsmässigt fokus på de mänskliga rättigheterna och på grundläggande demokratiska värderingar i samhällsorienteringen (*yrkande 4*). I motionen föreslås vidare att ett nytt kunskapsmål om svensk kultur och tradition införs (*yrkande 5*).

Utskottets ställningstagande

Samhällsorientering för fler nyanlända

Enligt utskottet är samhällsorientering ett viktigt verktyg för en mer välfungerande integration. Samhällsorienteringen handlar inte enbart om att tillhandahålla information om etablering i arbetslivet. Den ger även information om det

svenska samhället och skapar på så sätt ökade möjligheter till delaktighet i samhällslivet. Det finns därför ingen anledning att utesluta yngre eller äldre nyanlända som också har behov av samhällsinformation. Om fler människor, såväl kvinnor som män, får ta del av samhällsorienteringen kommer det även få positiva effekter på jämställdheten. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till utvidgad målgrupp för samhällsorienteringen, för såväl yngre som äldre nyanlända som har behov av samhällsinformation.

Därmed tillstyrker utskottet motion 2013/14:A288 (S) yrkande 13, motion 2013/14:A8 (S) i denna del samt tillstyrker delvis motion 2013/14:A7 (SD) yrkande 1 i denna del och motion 2013/14:A400 (SD) yrkande 1.

Övriga frågor om samhällsorientering

Som utskottet framhåller ovan är samhällsorientering ett viktigt verktyg för en mer välfungerande integration, och det är därför angeläget att nyanlända invandrare får möjlighet att få grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Att göra samhällsorienteringen obligatorisk för dem som ingår i målgruppen, som Sverigedemokraterna föreslår, är dock fel väg att gå. Som utskottet tidigare har framhållit (senast i bet. 2012/13:AU7) ska samhällsorienteringen påbörjas så snart som möjligt efter den nyanländes folkbokföring. Det kan emellertid inte förväntas att en nyanländ känner till samhällsorienteringen eller kan avsätta tid för sitt deltagande. Det kan dessutom finnas sådana hinder, t.ex. brist på barnomsorg eller lång resväg, som gör det svårt för den nyanlande att delta.

Utskottet kan konstatera att Sverigedemokraterna i några motionsyrkanden riktar in sig på innehållet i samhällsorienteringen. Utskottet vill i sammanhanget poängtera att syftet med samhällsorienteringen i första hand är att underlätta de nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. De praktiska moment som ingår i samhällsorienteringen finns reglerade i förordningen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare (2010:1138). Förordningens fokus på praktiska aspekter av det svenska samhällslivet är väl avvägt. De värderande moment som ingår – och som bör ingå – har sin utgångspunkt i den värdegemenskap som grundlagarna ger uttryck för. Det finns enligt utskottets mening inget behov av att ändra på denna ordning.

Utskottet anser vidare att det är ett mindre lämpligt alternativ att reglera samhällsorienteringen för samtliga målgrupper i en enda lag, så som Sverigedemokraterna föreslår. De personer som ingår i den målgrupp som omfattas av lagen om samhällsorientering har inte rätt till den etableringsplan och därmed den etableringsersättning som regleras i etableringslagen.

Motionerna 2013/14:A7 (SD) yrkande 1 i denna del och 2013/2014:A400 (SD) yrkandena 2–5 avstyrks mot bakgrund av det ovan anförda.

Flyktingmottagande och kommunbosättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om flyktingmottagande och kommunbosättning.

Jämför reservationerna 7 (MP) och 8 (V).

Motionerna

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion 2013/14:Sf268 av *Christina Höj Larsen m.fl.* att regeringen ska vidta åtgärder för att komma till rätta med trångboddheten och bostadsbristen för att underlätta för nyanlända att etablera sig (*yrkande 10*). *Vänsterpartiet* betonar även vikten av att en lagstiftning införs som gör samtliga kommuner i Sverige skyldiga att tillhandahålla flyktingmottagande. Det innebär att alla kommuner ska förbereda för mottagande av nyanlända flyktingar och anhöriga vad gäller bosättning, sfi, skola och förskola m.m. För att kommunerna ska ha en rimlig möjlighet att planera och skapa goda förutsättningar för mottagandet ska en viss grundersättning utbetalas oavsett om individen fullföljer erbjudandet om boende eller inte. *Vänsterpartiet* föreslår att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning om att alla kommuner ska vara skyldiga att ordna vidarebosättning för nyanlända flyktingar (*yrkande 12*).

Ingela Nylund Watz och *Yilmaz Kerimo (båda S)* anser i motion 2013/14:A309 att regeringen bör återkomma med fler förslag som förbättrar kommunernas förutsättningar för ett bra flyktingmottagande. Den trappstegsmodell i det statliga ersättningssystemet som har införts är ett litet steg på vägen, men långt ifrån tillräckligt för de kommuner som tar ett oproportionerligt stort ansvar för landets flyktingmottagande i förhållande till sin folkmängd.

Leif Pettersson och *Karin Åström (båda S)* framhåller i motion 2013/14:A337 behovet av förändringar i mottagandet av nyanlända i Sverige. Etableringsersättningen till kommunerna bör betalas ut från den första dagen då en nyanländ är folkbokförd i respektive kommun.

Maria Ferm m.fl. (MP) föreslår i motion 2013/14:Sf389 att ersättningssystemet till kommuner som tar emot flyktingar ses över (*yrkande 2*). Kommuner måste kompenseras fullt ut för nyanlända som är kvar i anläggningsboenden efter uppehållstillstånd. Motionärerna föreslår också att kommuner som tar ett stort ansvar för flyktingmottagandet får en högre ersättning, en s.k. solidaritetsbonus, och att denna ersättning finansieras av de kommuner som tar ett litet eller obefintligt ansvar för flyktingmottagandet (*yrkande 3*). Motionärerna anser också att det regionala samordningsansvaret för flyktingmottagande bör förstärkas (*yrkande 8*). För att stötta nyanländas etablering på arbetsmarknaden föreslås även utbildningssatsningar i regionspecifika bristyrken som förläggs i regioner där behov finns, samt riktade stöd för anställning inom i

förväg definierade områden, såväl för offentlig verksamhet som privata företag (yrkande 9). Därutöver föreslås att stöd ges till projekt som syftar till etablering i mindre kommuner (yrkande 10).

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) anför i motion 2013/14:A235 att integrationsfrågan är en stor framtidsutmaning för Sverige. Integrationsprojektet Partnerskap Skåne är ett gott exempel på hur dessa utmaningar kan bemötas och skulle kunna användas som en modell för förbättrad integration av nyanlända även i övriga delar av landet.

Lars Beckman (M) framhåller i motion 2013/14:A336 att en översyn bör göras över hur integrationen på arbetsmarknaden kan förbättras. De erfarenheter som finns hos de mest framgångsrika kommunerna, exempelvis Solna kommun, bör tas till vara.

Kerstin Lundgren (C) framhåller i motion 2013/14:A408 vikten av att säkerställa solidariteten även vid toppar i flyktingmottagandet i Sverige. Regeringen bör i samråd med kommunerna ta fram ytterligare åtgärder och åtaganden för att Sverige ska kunna leva upp till ett humant och solidariskt flyktingmottagande.

Utskottets ställningstagande

Antalet personer som söker skydd i Sverige förväntas fortsätta att öka under de kommande åren. Samtidigt är mottagandet av flyktingar och andra skyddsbehövande ojämnt fördelat mellan landets kommuner. Utskottet välkomnar därför att regeringen har initierat ett flertal satsningar för att underlätta kommunernas mottagande av nyanlända invandrare och en jämnare fördelning av mottagandet mellan kommunerna.

Utskottet ställer sig fortsatt bakom regeringens satsning på ett prestationsbaserat ersättningssystem till kommuner som tar emot nyanlända invandrare (prop. 2013/14:1, bet. 2013/14:AU1). Det prestationsbaserade ersättningssystemet innebär i korthet att kommuner som i förhållande till sin befolkning tar emot fler nyanlända och kommuner som tar emot nyanlända från anläggningsboenden får en högre ersättning än tidigare. Ersättningen betalas utifrån två modeller. Den första delen består av extra ersättning till kommuner som tar emot personer som anvisas från anläggningsboenden och kvotflyktingar. Den andra delen består av extra ersättning till kommuner som har ett högt mottagande generellt i förhållande till sin befolkning. Ersättningen är utformad som en trappstegsmodell i tre steg där de kommuner som har haft ett högre mottagande än medianvärdet för riket under föregående år får del av ersättningen. Med denna modell belönas kommuner som tar ett aktivt ansvar för de nyanlända i Sverige, såväl kommuner med ett högt mottagande från anläggningsboenden som kommuner med en hög andel självbosatta. Det prestationsbaserade ersättningssystemet innebär vidare att den grundersättning som kommuner som sluter en överenskommelse om mottagande med länsstyrelsen får för att ta emot nyanlända har sänkts från tio till fem prisbasbelopp. Den halverade grundersättningen innebär att den totala ersättningen sänks för

kommuner som tar emot få personer. Syftet med den nya ersättningsmodellen är att stimulera kommunerna att öka sitt mottagande av nyanlända invandrare från anläggningsboenden samt att leda till en jämnare fördelning mellan kommunerna.

Vidare noterar utskottet att regeringen gör ett flertal andra satsningar för att underlätta kommunernas mottagande av nyanlända invandrare. Genom regeringsbrevet för 2013 har regeringen angett att länsstyrelserna ska prioritera insatser som bidrar till att öka kommunernas mottagningskapacitet av nyanlända invandrare. Vidare tillsatte regeringen i januari 2014 två samordnare som ska motivera fler kommuner att öka sitt flyktingmottagande och bidra till att stödja kommuner i mottagandet av nyanlända invandrare.

Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen arbetar för att öka antalet personer som anvisas en plats för bosättning och för att korta ledtiderna för bosättningsanvisningar. Åtgärder har vidtagits både i myndighetens interna bosättningsarbete och i samverkan med kommunerna, Migrationsverket, länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Arbetsförmedlingen har bl.a. utvecklat rutiner för systemstöd för att säkerställa att samtliga kommuner med anvisningsbara platser kontaktas kontinuerligt, deltagit i ett stort antal strategiska möten med kommuner och länsstyrelser samt genomfört ett trettioatal metoddagar med arbetsförmedlare i etableringsuppdraget för att förankra arbetsmetoder och rutiner inom bosättningsprocessen. Arbetsförmedlingen har även fortsatt ett utvecklingsarbete som syftar till att utveckla nya arbetssätt och samverkansformer för att skräddarsy regionala helhetslösningar för bosättning och etablering. I samverkan med Migrationsverket och länsstyrelserna har bl.a. rekommendationer tagits fram för samarbete mellan länsstyrelserna och bosättningsfunktionerna hos Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

Utskottet noterar även att regeringen har gett Migrationsverket i uppdrag (Ju2013/8626 SIM) att analysera processen från ansökan om asyl till bosättning i en kommun eller till återvändande. Uppdraget ska genomföras i samarbete med Arbetsförmedlingen, Domstolsverket, Kriminalvården, länsstyrelserna, Rikspolisstyrelsen, SKL och Skolverket. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 16 oktober 2014.

Utskottet noterar dessutom att regeringen i sin vårandringsbudget för 2014 satsar sammanlagt 100 miljoner kronor på integrationsåtgärder. Länsstyrelserna får ytterligare 20 miljoner kronor som ska kunna disponeras för att snabbt undanröja mindre hinder för flyktingmottagande. Länsstyrelserna har i dag 40 miljoner kronor för arbete med långsiktiga kvalitets- och systemförbättringar på integrationsområdet. Dessa pengar förstärks nu och får ett vidare användningsområde för att underlätta bosättning. För att underlätta och påskynda bosättningen för nyanlända med särskilda behov avsätts ytterligare 20 miljoner kronor.

Slutligen noterar utskottet att Riksrevisionen inom kort publicerar en granskning om kommunernas flyktingmottagande.

Mot bakgrund av det ovan anförda kan utskottet konstatera att regeringen har initierat flera insatser för att underlätta kommunernas mottagande av ny-anlända invandrare. Utskottet kommer att följa regeringens fortsatta arbete och anser att regeringens ställningstagande med anledning av vidtagna åtgärder bör avvaktas. Därmed avstyrks motionerna 2013/14:Sf268 (V) yrkandena 10 och 12, 2013/14:Sf389 (MP) yrkandena 2, 3 och 8–10, 2013/14:A235 (M), 2013/14:A309 (S), 2013/14:A336 (M), 2013/14:A337 (S) och 2013/14:A408 (C).

Urbant utvecklingsarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om urbant utvecklingsarbete.
Jämför reservation 9 (MP).

Motionerna

Miljöpartiet anför i partimotion 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. att en stor del av byggnaderna i de s.k. miljonprogrammen måste rustas upp och att en särskild upprustningsutbildning bör skapas för arbetslösa som bor i områdena (yrkande 15). Det bör tillföras 2 000 platser på branschriktad jobbutbildning med fokus på upprustning. Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att i samverkan med Sveriges Allmännyttiga Bostadsförening (Sabo), SKL, Byggnads, Byggindustrierna och Fastighetsägarna att ta fram och genomföra utbildningen. Miljöpartiet anser att det behövs förbättrade samråd i samband med områdesutveckling (yrkande 35). När människor får möjlighet att påverka sin närmiljö skapas trevligare områden. Närmiljön anpassas då efter de boendes erfarenheter och behov. En central utgångspunkt i Miljöpartiets satsningar är att främja lokala initiativ snarare än att från nationellt håll detaljstyra resurser. Miljöpartiet föreslår därför att en särskild fond skapas från vilken lokala organisationer kan söka finansiering av åtgärder som de själva anser skulle förbättra deras bostadsområden (yrkande 36). Miljöpartiet anför också att drivkraften i miljonprogramsområdena bör tas till vara (yrkande 38). Runt om i landet har kreativa initiativ tagits som tyder på att det är i miljonprogramsområdena som många kommuners utvecklingspotential är som störst. SKL bör därför tillsammans med Sabo och ideella aktörer få i uppdrag att ta fram modeller för hur detta kan ske. Miljöpartiet föreslår även att det tillsätts resurser för att miljonprogramsområdena i större städer ska kunna matchas med landsbygdskommuner i en vänortssatsning (yrkande 39). Vänorter är normalt samarbetsande kommuner i olika länder, men konceptet bör kunna tillämpas även inom landet. Satsningen skulle bygga på att erfarenheter om gemensamma utmaningar utbyts och att möten och möjligheter mellan olika orter eller områden skapas, snarare än mellan olika kommuner.

Börje Vestlund m.fl. (S) anför i motion 2013/14:N414 att det finns behov av en politik som stärker den sociala sammanhållningen i Stockholmsregionen (yrkande 7). Motionärerna framhåller att vi i dag ser en växande social polarisering i Stockholmsregionen. En central utmaning för Stockholmsregionen är att överbygga skillnaderna i livschanser mellan utrikes födda och inrikes födda. Att verka för minskade sociala klyftor är en viktig del i en urban tillväxtpolitik.

Teres Lindberg (S) föreslår i motion 2013/14:A215 att en nationell översyn av utsatta förorters situation ska genomföras. Motionären framhåller att massarbetslösheten har bitit sig fast och att klassklyftorna har ökat, vilket har lett till allt större sociala problem och en tilltagande brottslighet i förorterna.

Esabelle Dingizian (MP) föreslår i motion 2013/14:A294 att staten ska teckna avtal med lokala aktörer för ett brett och långsiktigt utvecklingsarbete i miljonprogramsområden med ett särskilt fokus på arbete och sociala insatser. Motionären föreslår bl.a. att arbetslösa i förorten ska kunna bryta arbetslösheten genom att delta i upprustningsarbeten i miljonprogramsområdena.

Utskottets ställningstagande

Att lyfta de mest utsatta stadsdelarna i landet är en av samhällets stora utmaningar. Utskottet anser därför att regeringens arbete med urban utveckling är en viktig insats för att bryta det utanförskap som finns i många stadsdelar. Målsättningen för arbetet är att stadsdelar som präglas av låg förvärvsfrekvens, högt uttag av långvarigt försörjningsstöd och låg behörighet till gymnasiet ska förbättras och att skillnaderna jämfört med övriga stadsdelar i kommunen ska minska. Utskottet delar regeringens inställning att det krävs insatser på många olika nivåer, på såväl strukturell nivå som områdes- och individnivå, för att nå denna målsättning. Det är således viktigt att inte enbart arbeta med stadsdelarna som är i fokus, utan att också arbeta utifrån förståelsen att utvecklingen påverkar och påverkas av den övriga staden och regionen.

Utskottet ser positivt på regeringens satsning på stadsdelar med ett utbrett utanförskap. Det urbana utvecklingsarbetet omfattar 9 kommuner med 15 stadsdelar, vars boende har mycket låg förvärvsfrekvens, höga uttag av försörjningsstöd och låg behörighet till gymnasieskolan. De 15 stadsdelarna som ingår i satsningen är Tensta och Rinkeby i Stockholm, Ronna och Hovsjö i Södertälje, Araby i Växjö, Gamlegården i Kristianstad, Herrgården och Södra Sofielund i Malmö, Centrum–Öster i Landskrona, Hässleholmen i Borås, Bergsjön, Gårdsten, Hjällbo och Norra Biskopsgården i Göteborg samt Kronogården i Trollhättan. Regeringens arbete med urban utveckling utgår i första hand från samverkan och stöd utifrån myndigheternas och kommunernas ordinarie verksamhet. Som ett komplement pågår en satsning inom skolområdet, och ett prestationsbaserat stimulansbidrag på 200 miljoner kronor fördelas till de nio berörda kommunerna under 2013–2014. Utskottet välkomnar regeringens fortsatta fokus på det urbana utvecklingsarbetet. Nycklarna för att bryta

utanförskapet är att fler får jobb, fler blir behöriga till gymnasiet och färre blir beroende av försörjningsstöd.

Utskottet stöder regeringens satsning på utvärdering, kunskapsinhämtning, kunskapsutbyte och kunskapsspridning i fråga om urban utveckling genom bl.a. uppdrag till Boverket och länsstyrelserna. Utskottet ser positivt på att Boverket har fått i uppdrag att bygga upp och sprida kunskap som kan bidra till positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap genom att knyta forskning närmare de kommuner som omfattas av det urbana utvecklingsarbetet. I uppdraget ingår även att medverka till att samordna sig med andra myndigheter som har uppdrag inom ramen för det urbana utvecklingsarbetet samt sammanställa och analysera den kunskap som har hämtats in. Av Boverkets delrapport *Urbant utvecklingsarbete* (2013:6) framgår bl.a. att det finns ett behov av långsiktiga lösningar och mer forskning på området. I Boverkets delrapport *Urbant utvecklingsarbete – delrapport två av regeringsuppdrag* (2014:9) beskrivs de kunskapsuppbyggande insatser som Boverket har medverkat i och den kunskapsspridning som myndigheten initierade under 2013. Slutsatserna av det arbete som har utförts ska redovisas i en kunskapsöversikt. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 24 februari 2015.

Utskottet ser även positivt på att regeringen har gett länsstyrelserna uppdrag inom ramen för det urbana utvecklingsarbetet. Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Skånes och Kronobergs län ska samla relevanta aktörer såsom kommuner och statliga myndigheter, exempelvis Arbetsförmedlingen och polismyndigheterna, för ökat erfarenhets- och kunskapsutbyte. Syftet är att förbättra situationen i stadsdelarna och minska gapet gentemot de kommuner och regioner som omfattas av det urbana utvecklingsarbetet. Erfarenhets- och kunskapsutbytet ska fokusera på frågor som rör förvärvsarbete, långvarigt försörjningsstöd, elevers behörighet till gymnasieskolan, trygghet, samt bostadsförsörjning och fysisk planering. Länsstyrelserna ska även samarbeta med andra myndigheter som har uppdrag inom ramen för det urbana utvecklingsarbete, såsom Boverket, Brottsförebyggande rådet (Brå), Statistiska centralbyrån (SCB) och Skolverket. Arbetet ska utgå från regionala utmaningar och framgångsfaktorer inom det urbana utvecklingsarbetet och samordnas med Boverkets uppdrag om urbant utvecklingsarbete. Uppdraget ska samordnas av Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Slutsatserna av erfarenhets- och kunskapsutbytena samt arbetsformerna ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2015.

Mot bakgrund av det ovan anförda kan utskottet konstatera att ett omfattande arbete bedrivs för att bryta det utanförskap som finns i många stadsdelar. Slutsatserna från de pågående utredningarna bör avvaktas innan den fortsatta inriktningen på det urbana utvecklingsarbetet slås fast. Motionerna 2013/14:C419 (MP) yrkande 15, 35, 36, 38 och 39, 2013/14:N414 (S) yrkande 7, 2013/14:A215 (S) och 2013/14:A294 (MP) avstyrks därmed.

Invandrade kvinnors situation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden.

Jämför reservation 10 (S, MP och V).

Motionerna

Miljöpartiet och *Vänsterpartiet* föreslår i flerpartimotion 2013/14:A262 av *Amineh Kakabaveh m.fl.* att invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden utreds noga och kartläggs i syfte att vidta åtgärder som motverkar osynliggörande och diskriminering (*yrkande 1*). Forskning har visat att kvinnor som kategoriserats som invandrare har bidragit till att bygga upp det svenska välfärds-samhället genom att utföra de minst åtråvärda, lägst avlönade och mest slit-samma jobben. Om dessa kvinnor inte hade varit beredda att utföra dessa jobb, hade Sverige inte förmått att genomgå den ekonomiska utveckling man gjort, än mindre hade man klarat av vårdnaden av barn och äldre. *Miljöpartiet* och *Vänsterpartiet* framhåller vidare att invandrade kvinnor är tredubbelt diskriminerade. De har en lägre sysselsättningsgrad och en högre arbetslöshet än utrikes födda män och inrikes födda kvinnor och män. Konsekvensen av det systematiska missgynnandet av invandrade kvinnor visas tydligt i inkomstfördelningen. En utvärdering bör därför göras av olika arbetsmarknadsprojekt och insatser riktade till kvinnor i syfte att se vilka projekt som har fungerat (*yrkande 2*). Partierna anför också i motionen att vägen till ett arbete ser olika ut för olika grupper av invandrade kvinnor. Vissa är högutbildade när de kommer till Sverige medan andra är analfabeter. Partierna föreslår att en utredning till-sätts för att vidga bilden av invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden, utifrån vilken åtgärder sedan kan utformas och vidtas (*yrkande 5*).

Arhe Hamednaca (S) framhåller i motion 2013/14:A338 behovet av insatser för att stärka utrikes födda kvinnors villkor i samhället. Dessa insatser bör i första hand handla om förbättrade möjligheter till utbildning och arbetslivserfarenhet. Inte minst måste samhällets attityder i bemötandet av många invandrade kvinnor förändras.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är det en stor integrations- och jämställdhetspolitisk utmaning att komma till rätta med de skillnader som finns i sysselsättningsgrad mellan utrikes födda kvinnor och män. Utrikes födda kvinnor har sämre förutsättningar än utrikes födda män att etablera sig på arbetsmarknaden. De har lägre utbildningsnivå, mindre arbetslivserfarenhet och sämre hälsa. Kvinnorna påbörjar dessutom sin etablering i arbetslivet långt senare än männen. De gör ofta avbrott i arbetsmarknadsaktiviteterna och undervisningen i svenska på

grund av uttag av föräldrapenning samt i väntan på förskoleplats. Flera samverkande faktorer på såväl individnivå som strukturell nivå bidrar till att utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsetablering går långsamt. Samtidigt kan det konstateras att i ett internationellt perspektiv arbetar utrikes födda kvinnor i Sverige mer än många inrikes födda kvinnor i andra länder.

Utskottet noterar att regeringen har vidtagit flera åtgärder som har bidragit till att stärka kvinnors möjligheter till en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Etableringsreformen är ett viktigt steg. Reformen är utformad för att öka förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män. Den nyanlände får professionellt stöd för att snabbt få en individuellt anpassad etableringsplan. För att en familj ska få full etableringsersättning ställs krav på att såväl män som kvinnor deltar i etableringsinsatser. En viktig effekt av reformen är att både kvinnor och män kommer i kontakt med Arbetsförmedlingen och erbjuds arbetsförberedande insatser betydligt snabbare än tidigare. Tidiga insatser har en stor betydelse för en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Men reformen omfattar inte alla utrikes födda kvinnor. De flesta kvinnor som kommer till Sverige har anknytning till en person som redan bor i landet och utgör ca 60 procent av dem som får uppehållstillstånd på sådan grund. Kvinnor är därmed överrepresenterade i den grupp som inte har rätt till särskilda etableringsinsatser eller etableringsersättning.

Av Riksrevisionens granskningsrapport om statens insatser för att tillvarata nyanländas kompetens (RiR 2014:11) framgår att nyanlända kvinnor har betydligt lägre sannolikhet att få ett arbete än män. Riksrevisionen har lämnat rekommendationer till Arbetsförmedlingen att vidta åtgärder för att öka nyanlända kvinnors möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Utskottet noterar att regeringen i oktober 2011 gav en särskild utredare (dir. 2011:88) i uppdrag att analysera och fördjupa kunskapen om nyanlända utrikes födda kvinnors och anhöriginvandrares förutsättningar för etablering och att föreslå åtgärder för att öka arbetskraftsdeltagandet i denna grupp. I utredningens uppdrag ingick även att föreslå åtgärder som säkerställer att nyanlända får en individuellt anpassad etablering som är likvärdig för kvinnor och män.

Utredningen presenterade sina resultat i slutbetänkandet Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2012:69), som överlämnades i oktober 2012. Av betänkandet framgår att utrikes födda kvinnor systematiskt får ta del av ett senare eller sämre stöd för etableringen. Utredningen föreslog därför ett antal åtgärder för att fler nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare ska få förutsättningar att delta i arbetslivet, däribland introduktionsgaranti, likvärdigt stöd för kvinnor och män, och stärkta incitament och möjligheter för nyanlända småbarnsmammor att delta.

Utskottet noterar att regeringen har följt upp ett flertal av utredningens förslag. Till exempel har en begränsning införts av antalet ersättningsdagar med föräldrapenning för föräldrar som kommer till Sverige med äldre barn (prop. 2013/14:4, bet. 2013/14:SfU3). Förändringen innebär att föräldrapenning ska kunna betalas ut under högst 96 dagar efter barnets fjärde levnadsår. Förändringen syftar till att öka arbetskraftsdeltagandet för nyanlända med äldre barn

och ska ses som en nödvändig om än inte tillräcklig åtgärd för att uppnå en snabbare etablering. Utskottet vill i sammanhanget även hänvisa till det förslag till ändring i etableringslagen som behandlas i detta betänkande och som innebär att en etableringsplan får förlängas utöver 24 månader för en nyanländ som deltar i etableringsinsatser på deltid på grund av föräldraledighet.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att åtgärder har vidtagits för att stärka jämställdheten och förbättra utrikes födda kvinnors möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Utskottet kommer att följa regeringens fortsatta arbete och anser att regeringens ställningstagande med anledning av vidtagna åtgärder och Riksrevisionens rekommendationer bör avvaktas. Mot den bakgrunden avstyrks motion 2013/14:A262 (V och MP) yrkandena 1, 2 och 5 samt motion 2013/14:A338 (S).

Insatser för invandrade akademiker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser för invandrade akademiker.

Jämför reservation 11 (S).

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2013/14:A288 av *Ylva Johansson m.fl.* att utlandsfödda akademiker i högre grad än infödda akademiker är arbetslösa, arbetar deltid eller visstid och är överkvalificerade för de anställningar de har. Socialdemokraterna föreslår i motionen att invandrade akademiker ska få tillgång till studie- och yrkesvägledning (*yrkande 14*). Socialdemokraterna anför vidare att det inte bara är ett individuellt problem utan i allra högsta grad ett problem för landets arbetsgivare och hela samhället att personer med akademisk utbildning inte får yrken i nivå med sin utbildning. För att skapa en effektivare etableringsprocess kan en möjlighet vara att inrätta akademikerförmedlingar i samverkan med Arbetsförmedlingen och landets universitet och högskolor. Syftet är att utnyttja samhällets redan befintliga resurser på ett ändamålsenligt och effektivt sätt, samtidigt som den invandrade akademikers behov sätts i centrum. Reguljära insatser måste därmed göras för invandrade akademiker (*yrkande 15*).

Edip Noyan (M) föreslår i motion 2013/14:A326 att regeringen ser över möjligheterna till praktik för invandrare som har tagit högskole- eller universitetsexamen. Genom att praktisera mot en viss ersättning från staten får individen arbetslivserfarenhet och kontakter som kan bidra till att få ett första jobb.

Marta Obminska (M) föreslår i motion 2013/14:A271 att förutsättningarna för hur arbetssökande akademiker med utländsk utbildning bättre kan få möjligheter att få använda sin kompetens ses över. Motionären anför att det tar sju år för en utländsk akademiker att få ett kvalificerat jobb i Sverige och att nästan

två av tre invandrade akademiker inte får jobb i nivå med sin utbildning. Samtidigt har svenska företag svårt att hitta rätt kompetens. Det finns anledning att arbeta ytterligare med att hjälpa akademiker med utländsk utbildning att få använda sin kompetens.

Utskottets ställningstagande

Det tar lång tid för många utlandsfödda, däribland akademiker, som bosätter sig i Sverige att etablera sig på arbetsmarknaden. Statistik visar också att utrikes födda akademiker i högre grad än inrikes födda akademiker är arbetslösa eller överkvalificerade i de anställningar de har. Ett sätt att mäta samhällets integration är andelen utrikes födda med eftergymnasial utbildning som har ett arbete som kräver eftergymnasial kompetens. Av budgetpropositionen 2013/14:1 framgår att andelen med ett arbete som kräver eftergymnasial utbildning är lägre bland högutbildade utrikes födda än bland högutbildade inrikes födda. Det gäller framför allt utrikes födda från länder utanför EU/EFTA där andelen är 44,3 procent. Andelen utrikes födda kvinnor från länder utanför EU/EFTA som har ett arbete som motsvarar deras utbildning är högre än andelen män födda utanför EU/EFTA. Samtidigt som utrikes födda akademiker i högre grad än inrikes födda akademiker är arbetslösa eller överkvalificerade i de anställningar de har medför generationsväxlingen på arbetsmarknaden ett behov av kvalificerad arbetskraft. Det är utskottets bestämda uppfattning att alla som kan arbeta måste få möjlighet att göra det och att den kompetens som utrikes födda har måste tas till vara om Sverige ska klara framtidens utmaningar. Allt annat är resursslöseri, för både individen och samhället.

Utskottet noterar att regeringen för att skapa en effektivare validering av utrikes föddas kompetens har samlat all bedömning av utländsk högskoleutbildning vid den nya myndigheten Universitets- och högskolerådet. Av regleringsbrevet för Universitets- och högskolerådet för 2014 framgår att myndigheten ska informera om högskolestudier i syfte att underlätta etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända kvinnor och män, samt redovisa och kommentera sina informationsinsatser. Myndigheten ska också redovisa vilka insatser som har gjorts för att stärka samarbetet med andra myndigheter och studie- och yrkesvägledningsfunktioner som vänder sig till invandrade akademiker som vill få sin utländska högskoleutbildning bedömd. Utskottet anser att genom bildandet av Universitets- och högskolerådet och de uppdrag det fått av regeringen skapas förutsättningar för ett tydligare och mer samordnat system för integration av utländska akademiker.

Utskottet noterar också att Arbetsförmedlingen driver projektet Nationell Matchning. Projektet syftar till att utveckla metoder för att matcha den kompetens som finns hos utländska akademiker med de behov som finns på arbetsmarknaden. Projektet startade 2009 som ett lokalt samarbete mellan Arbetsförmedlingen och Södertälje kommun. Sedan dess har Nationell Matchning

vuxit och samarbetar i dag med Kungliga Tekniska högskolan och flera kommuner i Stockholm, Göteborg och Malmö. Projektet medfinansieras av Europeiska socialfonden (ESF) och pågår till den 31 december 2014.

Även inom ramen för länsstyrelsernas verksamhet pågår arbete för att hjälpa invandrade akademiker att etablera sig på arbetsmarknaden, bl.a. den s.k. Korta vägen-satsningen. I syfte att fördjupa och bredda den regionala och interkommunala samverkan för att långsiktigt ta till vara nyanlända utländska akademikers kompetens har Länsstyrelsen i Västra Götaland bedrivit Projekt utländska akademiker. Projektets resultat visar att det går att nå målen – att invandrade akademiker kan få ett arbete som motsvarar tidigare utbildning och yrkeserfarenhet – om insatser sätts in tidigt om språkstudier varvas med kunskapsstöd och praktik (Länsstyrelsen i Västra Götaland och Projekt utländska akademiker, Slutrapport 2012).

Utskottet noterar även att på länsstyrelsernas gemensamma webbportal för samhällsinformation till nyanlända, informationsverige.se, finns information som vänder sig till invandrade akademiker. Portalen innehåller bl.a. information om svensk arbetsmarknad, utbildningsmöjligheter i Sverige och hur man kan få sin utbildning och yrkeskompetens validerad.

Utskottet noterar också att Saco har en webbportal, Omstart, med relevant och samlad information riktad till invandrade akademiker med utländsk utbildning. Portalen innehåller allmän information om den svenska arbetsmarknaden och utbildningssystemet i Sverige, liksom specifik information om validering av utländsk utbildning, möjligheter till kompletterande utbildning i Sverige m.m. Portalen innehåller även uppgifter om de förutsättningar som gäller inom en rad yrkes- och utbildningsområden, liksom information om att starta eget företag, studier i svenska m.m.

Utskottet kan konstatera att insatser har satts in för att tillvarata invandrade akademikers kompetens på ett effektivt sätt. Utskottet följer utvecklingen noggrant och förutsätter att de insatser som görs av bl.a. Arbetsförmedlingen och Universitets- och högskolerådet följs upp av regeringen. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2013/14:A288 (S) *yrkandena 14* och *15*, 2013/14:A326 (M) och 2013/14:A271 (M).

Nationellt valideringsuppdrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett nationellt valideringsuppdrag.

Jämför reservation 12 (V) och särskilt yttrande 1 (S).

Motionen

Vänsterpartiet anser i kommittémotion 2013/14:A301 av *Christina Höj Larsson m.fl.* att det saknas ett samlat grepp om den validering som rör yrkeskunskaper och att hanteringen av validering skiljer sig åt runt om i landet och mellan olika branscher. För att skapa likvärdighet över landet och förstärka tillgången och kvaliteten generellt bör Arbetsförmedlingen ha huvudansvaret för validering av utländska utbildningsmeriter och yrkeskunskaper. *Vänsterpartiet* föreslår att Arbetsförmedlingen ges ett nationellt valideringsuppdrag (*yrkande 1*).

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadssituationen för utrikes födda i Sverige skiljer sig tydligt från den för inrikes födda. Andelen som står utanför arbetskraften är högre, andelen sysselsatta lägre och andelen arbetslösa högre bland utrikes födda. Värdet av de kunskaper och den kompetens som en utrikes född person har byggt upp i hemlandet minskar ofta vid ankomsten till Sverige. Det beror bl.a. på att tidigare utbildningar och yrkeserfarenheter inte alltid efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden och att arbetsgivare kan ha svårt att värdera dem korrekt. Eftersom värdet av tidigare meriter dessutom minskar med tiden kan personer som står utanför arbetsmarknaden en längre tid successivt få svårare att dra nytta av sin kompetens.

Validering innebär att en individs faktiska kunskaper, färdigheter och förmågor bedöms och värderas. För många nyanlända kan validering vara ett första steg till ett arbete i Sverige. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2013 föreslog att 5 miljoner kronor skulle avsättas per år 2013 och 2014 för att möjliggöra tidig validering. Ytterligare 1 miljon kronor avsattes för att kartlägga valideringens omfattning. Utskottet noterar också att regeringen i syfte att förbättra och utveckla valideringen i januari 2013 gav Statskontoret i uppdrag att kartlägga och bedöma valideringsinsatser för utrikes födda (A2012/4286/IU). Statskontoret redovisade uppdraget i rapporten Kartläggning och bedömning av valideringsinsatser för utrikes födda (A2013/2189/IU). I rapporten bedömde Statskontoret bl.a. att få nyanlända invandare får sin kompetens validerad, att validering med fördel bör kombineras med andra insatser och att kunskaperna om validering i Arbetsförmedlingens och kommunernas verksamheter kan förbättras. Statskontoret föreslog också i

rapporten att Arbetsförmedlingens ansvar för nyanländas etablering och för valideringsinsatser för arbetslösa bör medföra fortsatt ansvar för utvecklingen av metoder och verktyg på området.

Utskottet välkomnar därför att regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag (A2013/4879/IU) att utveckla metoderna för och öka omfattningen av validering av nyanlända invandrares kompetens. Inom ramen för uppdraget ska Arbetsförmedlingen öka antalet deltagare i validering enligt branschmodeller och bedömning av utländska utbildningar bland nyanlända, öka inslagen av validering i yrkeskompetensbedömningarna och i andra etableringsinsatser för nyanlända, utbilda medarbetare om möjligheterna till validering enligt branschmodeller, yrkeskompetensbedömningar och bedömning av utländska utbildningar i samband med etableringsinsatser, utveckla tillämpningen av valideringsinsatser och yrkeskompetensbedömningar särskilt för nyanlända och utöka kontakterna med och utveckla medverkan av branscher och arbetsgivare i valideringar och yrkeskompetensbedömningar. Uppdraget ska redovisas senast i samband med Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2014.

Utskottet noterar också att Riksrevisionen i granskningsrapporten om statens insatser för att tillvarata nyanländas kompetens (RiR 2014:11) i en rekommendation till regeringen har angett att regeringen bör utvidga möjligheten att underlätta för de nyanlända att i ökad utsträckning delta i bl.a. validering på sitt modersmål. Syftet är att möjliggöra tidigare insatser och korta vägen till arbete.

Utskottet kommer med stort intresse att följa den vidare utvecklingen på området. Utskottet utgår från att regeringen kommer att göra detsamma och vidta eventuella åtgärder därefter.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motion 2013/14:A301 (V) yrkande 1 bör avslås.

Sluten kontanthantering i detaljhandeln

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om sluten kontanthantering i detaljhandeln.

Jämför reservation 13 (V) och särskilt yttrande 2 (MP).

Bakgrund

Riksdagen fattade den 10 mars 2011 beslut om att i enlighet med arbetsmarknadsutskottets förslag (bet. 2010/11:AU3, rskr. 2010/11:187) tillkännage för regeringen som sin mening att initiativ borde tas att tillsammans med arbetsmarknadens parter utforma ett förslag till lag om sluten kontanthantering inom detaljhandeln.

Den 15 november 2011 höll Arbetsmarknadsdepartementet ett samrådsmöte med arbetsmarknadens parter.

I regleringsbrevet för 2013 gavs Arbetsmiljöverket i uppdrag att senast den 2 september 2013 lämna en redovisning till Arbetsmarknadsdepartementet om utvecklingen av myndighetens arbete för att främja en förbättrad säkerhet när det gäller risken för hot och våld inom detaljhandeln.

Arbetsmiljöverket lämnade den 26 augusti 2013 en rapport till Arbetsmarknadsdepartementet om myndighetens arbete för att främja en förbättrad säkerhet när det gäller risken för hot och våld inom detaljhandeln.

I proposition 2013/14:104 redogör regeringen för sin syn på frågan om slutna kontanthantering i detaljhandeln. Regeringen hänvisar till att Arbetsmiljöverket i ovannämnda rapport gör bedömningen att när det är relevant att ställa krav på slutna kontanthantering finns det redan möjlighet att ställa det kravet utifrån befintlig lagstiftning och att de föreskrifter som finns är användbara och fungerar bra i sin nuvarande utformning. Regeringen pekar också på att Arbetsmiljöverket beskriver hur samråd sker med arbetsmarknadens parter för att tillgodose en god arbetsmiljö i detaljhandeln.

I propositionen anför regeringen att det är mycket angeläget att minska antalet hot och rån i detaljhandeln och att Arbetsmiljöverkets förslag om att i samråd med arbetsmarknadens parter ta fram en sådan vägledning bör påbörjas snarast. Mot bakgrund av tillsynsmyndighetens rapport, särskilt bedömningen att relevanta krav kan ställas med befintligt författningsstöd, anser regeringen att det inte är motiverat att arbeta vidare mot ett lagförslag om slutna kontanthantering i detaljhandeln. Regeringen avser därför inte att vidta ytterligare åtgärder. Regeringen avser dock att följa upp i vilken utsträckning åtgärder med befintligt författningsstöd verkligen förebygger risker för rån och hot i detaljhandeln och därmed förbättrar säkerheten och arbetsmiljön för de butiksanställda.

Motionen

Vänsterpartiet anför i följdmotion 2013/14:A6 av *Christina Höj Larsen m.fl.* att det inte är nöjt med regeringens hantering av frågan om slutna kontanthantering i detaljhandeln (*yrkande 3*). För att minska antalet butiksran och förbättra de anställdas arbetsmiljö bör regeringen ta ett förnyat initiativ till att, tillsammans med arbetsmarknadens parter, utforma ett förslag till lag om slutna kontanthantering inom detaljhandeln.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att Arbetsmiljöverket har gjort en noggrann analys av det regelverk som i dag finns för att bedriva ett effektivt tillsynsarbete. Som utskottet tidigare har konstaterat (bet. 2013/14:AU5) saknas det anledning att ifrågasätta myndighetens slutsats att gällande föreskrifter är användbara och välfungerande i sin nuvarande utformning. Utskottet har därför förståelse för

att regeringen inte arbetar vidare med ett lagförslag om sluten kontanthantering i detaljhandeln. Det är samtidigt välkommet att regeringen avser att följa upp i vilken utsträckning åtgärder med befintligt författningsstöd verkligen förebygger risker för rån och hot i detaljhandeln och därmed förbättrar säkerheten och arbetsmiljön för de butiksanställda. Utskottet anser också, liksom regeringen, att Arbetsmiljöverkets arbete med att i samråd med arbetsmarknadens parter ta fram en vägledning till detaljhandeln som beskriver vilka faktorer som avgör när krav på sluten kontanthantering ska ställas bör påbörjas snarast.

Med det ovan anförda anser utskottet att motion *2013/14:A6 (V) yrkande 3* bör avslås.

Reservationer

1. **Krav på nyanlända att acceptera erbjudet lämpligt arbete, punkt 1 (V)**

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår 9 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A6 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En nyanländ invandrare som deltar i de aktiviteter som ingår i en etableringsplan har rätt till etableringsersättning. Regeringens förslag innebär att etableringsplanen, och därmed även etableringsersättningen, upphör att gälla när den nyanlände utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudande om lämpligt arbete. Om en nyanländ invandrare får sin försörjning indragen blir han eller hon hänvisad till försörjningsstöd. Detta leder till att det blir svårare för den nyanlände att inkluderas och integreras i det svenska samhället. Vänsterpartiet anser vidare att formuleringen ”utan godtagbart skäl” är otydlig och godtycklig. Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag om ändring i 9 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

För att underlätta nyanländas tillträde till arbetsmarknaden vill Vänsterpartiet att regeringen återkommer med förslag som inte innehåller hot om ekonomiska sanktioner. Vad som nu har anförts om nyanländas tillträde till arbetsmarknaden bör riksdagen ge regeringen till känna.

Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:A6 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 bifallas.

2. **Etableringsinsatser, punkt 3 (S)**

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del och 2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 12 och avslår motionerna 2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 2, 2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 7–9 och 11 samt 2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater instämmer i stort med de förslag som finns i propositionen om vissa nyanlända invandrades etablering, men vill understryka vikten av att de nyanländas etablering sätts i ett helhetsperspektiv. Utgångspunkten måste vara att korta ned den tid det tar för nyanlända att komma i arbete. Vi anser att regeringens förslag till sanktioner när enskilda individer tackar nej till ett jobberbjudande är ett marginellt problem i sammanhanget. Det stora problemet är att de allra flesta nyanlända invandrare inte får något jobberbjudande. För att långsiktigt öka sysselsättningen bland utrikes födda bör omprioriteringar av de statliga medlen göras i syfte att höja kvaliteten på etableringsinsatserna för nyanlända. För att anpassa olika insatser utifrån individens behov är det nödvändigt att Arbetsförmedlingen inte detaljstyrs. Varje kontor och varje arbetsförmedlare måste ha möjlighet att jobba med praktikplatser, företagskontakter, utbildning och jobbchanser via stöd för anställningar på ett mer individuellt anpassat sätt än vad som är möjligt i dag. Kommuner bör också kunna komma in fråga för att bedriva lotsverksamhet genom avtal med Arbetsförmedlingen. I många kommuner finns en väl fungerande verksamhet för att hjälpa nyanlända till arbete. Den kompetens som kommunerna har och de nätverk som upparbetats bör tas till vara. Det är viktigt att kommunernas intresse av effektiva insatser tidigt i etableringsprocessen beaktas. Kommunerna löper annars risken att stå med försörjningsansvaret i de fall då Arbetsförmedlingen prioriterar fel eller åtgärder sätts in för sent och inte i tillräcklig utsträckning leder till arbete eller studier.

När det gäller etableringsplanens förlängning för föräldralediga anser vi socialdemokrater att det är viktigt att alla barn får gå i förskola och att förskolan håller god kvalitet. Förskolan är också grundläggande för att föräldrar ska kunna jobba och delta inom ramen för etableringsplanen. Tillsammans med en bra föräldraförsäkring är förskolan det viktigaste skälet till att andelen sysselsatta kvinnor i Sverige är bland de högsta i världen. Tillgång till barnomsorg är dessutom en förutsättning för framför allt nyanlända kvinnor för arbete, egen försörjning och delaktighet i samhället.

Vad som nu har anförts om etableringsinsatser bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del och motion 2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 12 bifallas.

3. Etableringsinsatser, punkt 3 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 2,

2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del,

2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 7–9 och 11 samt

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att tiden för etableringsersättningen bör förlängas för nyanlända som inte är självförsörjande efter två år. Miljöpartiet anser vidare att möjligheterna att välja kommunplacering bör utökas. Tiden för en person som har fått uppehållstillstånd att välja kommunplacering bör utökas från en månad till sex månader efter det att uppehållstillståndet har beviljats.

Vad som nu har anförts om etableringsinsatser bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 bifallas.

4. Etableringsinsatser, punkt 3 (SD)

av Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del,

2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 7–9 och 11,

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna ställer sig frågande till samhällsnyttan med regeringens förslag om en förlängd etableringsplan efter föräldraledighet. Vi ställer oss också frågande till etableringsreformen och den statliga integrationspolitiken i stort, med undantag för samhällsorientering, validering och sfi. Faktum är att vissa länder som nästan helt saknar integrationspolitik uppvisar bättre resultat på integrationsområdet än vad Sverige gör, trots att vi kanske har en integrationspolitik som är en av de mest omfattande och kostsamma i världen. Vi anser att en bred utredning av samhällsnyttan och kostnadseffektiviteten av hela den statliga integrationspolitiken bör göras, med undantag för samhällsorientering, validering och sfi, innan ytterligare förändringar av det befintliga systemet genomförs.

Vad som nu har anförts om etableringsinsatser bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:A7 yrkande 2 av Mattias Karlsson (SD) bifallas.

5. Etableringsinsatser, punkt 3 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Sf268 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 7–9 och 11 samt avslår motionerna

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 2,

2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del,

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi i Vänsterpartiet kan konstatera att den s.k. etableringsreformen har varit föremål för omfattande kritik. I juni 2012 presenterade Statskontoret en uppföljning av reformen som på en rad punkter visade att dess effekt varit otillfredsställande.

Vänsterpartiet delar en del av Statskontorets slutsatser, bl.a. att samordningen mellan berörda myndigheter och kommuner och landsting behöver förstärkas och att nyanlända som saknar person- eller samordningsnummer ska kunna få en manuell etableringsplan från Arbetsförmedlingen. Regeringen bör

därför återkomma med ett uppdrag till Arbetsförmedlingen att erbjuda nyanlända som saknar person- eller samordningsnummer en manuell etableringsplan.

Vi i Vänsterpartiet delar även Statskontorets slutsats att landstingen bör få ett tydligare uppdrag så att de nyanländas prestationsförmåga kan utredas snabbare.

I analogi med Statskontoret anser vi även att aktiviteterna i etableringsplanen inte är tillräckligt anpassade till de nyanländas förutsättningar och behov. För att nyanlända lättare ska kunna klara sina löpande utgifter bör de få ersättningen för sitt deltagande i aktiviteter i förskott, i stället för som i dag i efterskott.

Slutligen är vi oroade över att nyanlända kvinnor ges sämre möjligheter än män att delta i etableringsprocessen. Vi vänder oss däremot starkt mot förslaget att ekonomiska ersättningar bör kopplas till prestation och att Arbetsförmedlingen ska kunna styra de nyanländas bosättning utifrån sannolikheten att de hittar ett arbete. Vi är skarpt kritiska till att privatisera delar av introduktionen av nyanlända och avvisar regeringens modell att lotsar ska skaffa fram jobb mot en prestationsbaserad ersättning. Människors möjligheter att få en bra start och etablera sig på arbetsmarknaden ska inte vara beroende av privata vinstintressen. Ersättningsnivån som lämnas inom ramen för etableringsreformen är dessutom för låg. Det leder till att många nyanlända tillbringar hela sin plantid i fingerade aktiviteter och missar chansen att få läsa svenska för invandrare, sfi, och tillgång till andra arbetsförberedande aktiviteter. Regeringen bör ta till sig av kritiken mot reformens effekter och återkomma med förslag på förändringar av etableringslagen.

Vad som nu har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 7–9 och 11 bifallas.

6. Samhällsorientering för fler nyanlända, punkt 4 (M, FP, C, KD)

av Jessica Polfjärd (M), Katarina Brännström (M), Gustav Nilsson (M), Hanif Bali (M), Andreas Carlson (KD), Jenny Petersson (M), Ismail Kamil (FP) och Göran Lindell (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed avslår riksdagen motionerna

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 1 i denna del,

2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S) i denna del,

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 13 och

2013/14:A400 av Mattias Karlsson (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi delar utskottets mening att samhällsorientering är ett viktigt verktyg för en mer välfungerande integration och att det därför är angeläget att nyanlända invandrare får möjlighet att få grundläggande kunskaper om det svenska samhället. När det gäller målgruppen för samhällsorienteringen är vår bedömning att personer över 65 år förvisso kan ha ett behov av stöd och information för att bli delaktiga i samhällslivet och för att inte riskera att isoleras i hemmet och bli beroende av anhörigas tolkningar av hur samhället fungerar. Som utskottet tidigare anfört (senast i bet. 2012/13:AU7) bör dock samhällsorienteringen i första hand avse de grupper där samhällsorienteringen kan leda till etablering på arbetsmarknaden. Det är också lämpligt att åldersgränsen överensstämmer med den i etableringslagen. När det gäller den nedre åldersgränsen anser vi att det är rimligt att utgå från att huvuddelen av de nyanlända invandrare som inte har fyllt 20 år troligen har behov av fortsatt kompletterande utbildning i grundskola eller gymnasieskola. De kan därmed få sina behov av samhällsorientering tillgodosedda inom det reguljära utbildningssystemet. De ungdomar som har fyllt 18 år men som inte går i gymnasieskola omfattas av etableringslagen. Enligt etableringslagen gäller rätten till etableringsinsatser, där samhällsorientering ingår, under vissa förutsättningar från 18 års ålder.

Vad som nu har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Det innebär att motionerna 2013/14:A7 (SD) yrkande 1 i denna del, 2013/14:A8 (S) i denna del, 2013/14:A288 (S) yrkande 13 och 2013/14:A400 (SD) yrkande 1 avslås.

7. Flyktingmottagande och kommunbosättning, punkt 6 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 8–10 samt avslår motionerna

2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 10 och 12,

2013/14:A235 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M),

2013/14:A309 av Ingela Nylund Watz och Yilmaz Kerimo (båda S),

2013/14:A336 av Lars Beckman (M),

2013/14:A337 av Leif Pettersson och Karin Åström (båda S) och

2013/14:A408 av Kerstin Lundgren (C).

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att kommuner som tar ett stort ansvar för flyktingmottagandet bör få en höjd ersättning, en s.k. solidaritetsbonus, och att denna ersättning ska finansieras av de kommuner som tar ett litet eller obefintligt ansvar för flyktingmottagandet. Kommuner bör också kompenseras för nyanlända som efter att ha fått uppehållstillstånd är kvar i anläggningsboenden på grund av långa ledtider i bosättningsprocessen. En del nyanlända hinner få uppehållstillstånd innan de har fått sin kommunplacering och har därmed rätt till etableringsinsatser, som sfi och samhällsorientering, av den kommun som anläggningsboendet är beläget i. Ett nytt system för kostnadstäckning bör utredas.

Miljöpartiet vill även förstärka det regionala samordningsansvaret för flyktingmottagandet för att skapa en regional balans. I syfte att stötta nyanländas etablering på arbetsmarknaden föreslår vi utbildningssatsningar i regionspecifika bristyrken, som förläggs i regioner med särskilda behov, samt riktade stöd för anställning inom i förväg definierade områden, för såväl offentliga verksamheter som privata företag. Miljöpartiet vill dessutom ge regionerna och länsstyrelserna ett särskilt uppdrag att samordna och genomföra projekt, såsom Jobbo, som syftar till etablering av nyanlända i mindre kommuner. Jobbo syftade till att på frivillig väg hjälpa människor att söka sig till orter där det är lättare att få plats i sfi, få förskoleplats eller få arbete och bostad. Projekt som detta kan kombineras med samarbeten med orter med en befolkningsminskning som erbjuder paketlösningar för nyanlända med både arbete och bostad.

Vad som nu har anförts om flyktingmottagande och kommunbosättning bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 8–10 bifallas.

8. Flyktingmottagande och kommunbosättning, punkt 6 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 10 och 12 samt avslår motionerna

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 8–10,

2013/14:A235 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M),

2013/14:A309 av Ingela Nylund Watz och Yilmaz Kerimo (båda S),

2013/14:A336 av Lars Beckman (M),

2013/14:A337 av Leif Pettersson och Karin Åström (båda S) och

2013/14:A408 av Kerstin Lundgren (C).

Ställningstagande

Vänsterpartiet vill införa en lagstiftning som gör samtliga kommuner i Sverige skyldiga att tillhandahålla flyktingmottagande. Det innebär att alla kommuner ska förbereda för mottagande av nyanlända flyktingar och anhöriga vad gäller bosättning, sfi, skola och förskola m.m. Det exakta antalet personer som varje kommun sedan ska ordna bosättning för ska vägas mot kommunens befolkningsmässiga storlek och preciseras i separata årliga överenskommelser. Förslaget innebär att en pliktlag införs, i form av en bosättningslag, för kommuner att ta emot nyanlända för bosättning. Migrationsverket får i uppdrag att fastställa hur många flyktingar som ska tas emot inom varje län. Kommunerna fördelar flyktingarna inom länet på frivillig väg med länsstyrelsen som samordnare och beslutsfattare.

För individens del innebär en bindande lagstiftning om kommunmottagande att ett erbjudande om boende i en kommun och påbörjande av Arbetsförmedlingens etableringsinsatser följer direkt på att uppehållstillstånd har beviljats. Däremot ska inga inskränkningar göras vad gäller att själv välja bostadsort. För att kommunerna ska ha en rimlig möjlighet att planera och skapa goda förutsättningar för mottagandet ska en viss grundersättning betalas ut oavsett om individen fullföljer erbjudandet om boende eller inte. Vi anser följaktligen att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning om att alla kommuner ska vara skyldiga att ordna vidarebosättning för nyanlända flyktingar.

Vad som nu har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 10 och 12 bifallas.

9. Urbant utvecklingsarbete, punkt 7 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 15, 35, 36, 38 och 39 samt

2013/14:A294 av Esabelle Dingizian (MP) och avslår motionerna

2013/14:N414 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7 och

2013/14:A215 av Teres Lindberg (S).

Ställningstagande

Gårdsten och Hovsjö är exempel på områden där arbetslösa boende har utbildats och anställts i arbetet med att upprusta områdena. Miljöpartiet vill att dessa exempel ska spridas. Ett sätt att stimulera fler exempel är att underlätta matchningen mellan arbetskraftsbehovet och upprustningskompetensen hos de boende. Miljöpartiet vill därför tillföra 2 000 platser på branschriktad jobbtutbildning med fokus på upprustning. Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att i samverkan med Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (Sabo), Sveriges Kommuner och Landsting, Byggnads, Byggindustrierna och Fastighetsägarna ta fram och genomföra utbildningen. Arbetslösa ska kunna bryta arbetslösheten genom att delta i upprustningsarbeten i miljonprogramsområdena.

Miljöpartiet anser att personer som bor i ett område ska få möjlighet att vara delaktiga i utvecklingen av området. När människor får möjlighet att påverka sin närmiljö skapas också trevligare områden. Kvarteren anpassas efter de boendes erfarenheter och behov. Att utveckla ett område tillsammans skapar ömsesidig förståelse och sammanhållning. En central utgångspunkt i Miljöpartiets satsningar är att främja lokala initiativ snarare än att från nationellt håll detaljstyra resurser. Miljöpartiet vill dessutom satsa på en särskild fond från vilken lokala organisationer kan söka finansiering av åtgärder som de själva anser skulle förbättra deras bostadsområden.

Miljöpartiet anser att det är viktigt att få känna stolthet över sitt bostadsområde. Därför är det olyckligt att miljonprogramsområdena ofta diskuteras och hanteras på ett sätt som ensidigt fokuserar på problemen. Det har bidragit till att många områden har fått ett oförtjänt dåligt rykte. Runt om i landet pågår kreativa satsningar som tyder på att det är i miljonprogramsområdena som kommuners utvecklingspotential är som störst. Vi vill att områdenas potential och möjligheter ska lyftas upp och tas till vara. Sveriges Kommuner och Landsting bör därför tillsammans med Sabo och ideella aktörer få i uppdrag att ta fram modeller för hur detta kan ske. Drivkraften i miljonprogramsområdena måste tas till vara.

Miljöpartiet anser vidare att det bör tillsättas resurser för att miljonprogramsområden i större städer ska kunna matchas med landsbygdskommuner i en vänortssatsning. Vänortssatsningen skulle bygga på ett utbyte av gemensamma utmaningar och skapa möten och möjligheter mellan olika orter eller områden, snarare än mellan olika kommuner. Slutligen anser vi att staten ska kunna teckna avtal med lokala aktörer för ett brett och långsiktigt utvecklingsarbete i miljonprogramsområden med ett särskilt fokus på arbete och sociala insatser.

Vad som nu har anförts om urban utveckling bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:C419 av Åsa Romson

m.fl. (MP) yrkandena 15, 35, 36, 38 och 39 och motion 2013/14:A294 av Esabelle Dingizian (MP) bifallas.

10. Invandrade kvinnors situation, punkt 8 (S, MP, V)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Kerstin Nilsson (S), Anna-Lena Sörenson (S) och Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:A262 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP) yrkandena 1, 2 och 5 samt 2013/14:A338 av Arhe Hamednaca (S).

Ställningstagande

Vi anser att det är hög tid att uppmärksamma invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden. Många kvinnor som har invandrat till Sverige har bidragit till att bygga upp välfärdssamhället genom att utföra de minst åtråvärda, lägst avlönade och mest slitsamma jobben inom industrin och vårdsektorn. Utan dessa kvinnor hade Sverige inte förmått genomgå sin ekonomiska utveckling, än mindre klarat av vårdnaden av barn och äldre. Många av dessa kvinnor har varit lågutbildade. Bland dem har det också funnits en andel kvinnor med god utbildningsbakgrund. Dessa kvinnor har på grund av olika hinder fastnat i lågbetalda och okvalificerade jobb. I stället för att erkänna invandrade kvinnor och deras arbete har man ofta osynliggjort eller schabloniserat dem. Enligt vår mening bör invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden nog utredas och kartläggas i syfte att vidta åtgärder som motverkar osynliggörande och diskriminering.

Vi vill också framhålla att invandrade kvinnor är tredubbelt diskriminerade. De har en lägre sysselsättningsgrad och en högre arbetslöshet än utrikes födda män och inrikes födda kvinnor och män. Konsekvensen av det systematiska missgynnandet av invandrade kvinnor visas tydligt i inkomstfördelningen. En utvärdering bör därför göras av olika arbetsmarknadsprojekt och insatser riktade till kvinnor för att identifiera vilka projekt som har fungerat.

Vi vill också betona att vägen till arbete ser olika ut för olika grupper av invandrade kvinnor. Vissa är högutbildade när de kommer till Sverige, medan andra är analfabeter. Vi föreslår att en utredning tillsätts för att vidga bilden av invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden, utifrån vilken åtgärder sedan kan utformas och vidtas.

Avslutningsvis vill vi framhålla behovet av insatser för att stärka utrikes födda kvinnors villkor i samhället. Dessa insatser bör i första hand handla om förbättrade möjligheter till utbildning och arbetslivserfarenhet. Inte minst måste samhällets attityder i bemötandet av många invandrade kvinnor förändras.

Vad som nu har anförts om invandrade kvinnors situation bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motionerna 2013/14:A262 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V och MP) yrkandena 1, 2 och 5 och 2013/14:A338 av Arhe Hamednaca (S) bifallas.

11. Insatser för invandrade akademiker, punkt 9 (S)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 14 och 15 samt avslår motionerna 2013/14:A271 av Marta Obminska (M) och 2013/14:A326 av Edip Noyan (M).

Ställningstagande

I Sverige finns ca 400 000 utlandsfödda med någon form av eftergymnasial utbildning. Drygt 270 000 av Sveriges akademiker är födda i ett annat land. Utrikes födda akademiker är dock i högre grad än inrikes födda akademiker arbetslösa, arbetar deltid eller visstid och är överkvalificerade för de anställningar de har. Bara 50 procent av de utlandsfödda akademikerna har fått sin utbildning bedömd av en svensk myndighet. Risken att hamna i yrken och få inkomster som ligger under den egentliga utbildningsnivån är störst om individen är välutbildad. Vi i Socialdemokraterna anser att invandrade akademiker ska få tillgång till studie- och yrkesvägledning. Vi anser också att Arbetsförmedlingens insatser för att hjälpa invandrade akademiker till ett arbete som motsvarar deras kompetens måste förbättras.

Vi socialdemokrater vill också betona att det inte bara är ett individuellt problem utan i allra högsta grad ett problem för landets arbetsgivare och hela samhället att personer med akademisk utbildning inte får yrken i nivå med sin utbildning. För dem som har invandrat till Sverige kan validering vara en för-

utsättning för att tillgodoräkna sig utbildning från ett annat land. Genom validering kan det även undersökas i vilken utsträckning kompetensen hos den invandrade akademikern når upp till svenska utbildningsnivåer eller andra uppsatta standarder. Vi anser också att insatser för nyanlända akademiker bör bedrivas i reguljär verksamhet, ges permanent organisering och finansiering och utgöra en del av det ordinarie mottagandet och introduktionen av personer som invandrar till Sverige.

För att skapa en effektivare etableringsprocess kan en möjlighet vara att inrätta akademikerförmedlingar i samverkan med Arbetsförmedlingen och landets universitet och högskolor. Syftet är att utnyttja samhällets befintliga resurser på ett ändamålsenligt och effektivt sätt, samtidigt som den invandrade akademikers behov sätts i centrum.

Vad som nu har anförts om insatser för invandrade akademiker bör riksdagen ge regeringen till känna. Mot denna bakgrund bör motion 2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 14 och 15 bifallas.

12. Nationellt valideringsuppdrag, punkt 10 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A301 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

För att tillvarata invandrades resurser och erfarenheter på ett mer ändamålsenligt sätt krävs bättre system för validering av både teoretiska och praktiska kunskaper samt bättre möjligheter att komplettera tidigare kunskaper och erfarenheter. Vänsterpartiet anser att det saknas ett samlat grepp om den validering som rör yrkeskunskaper. Hanteringen av detta ser mycket olika ut i landet och inom olika branscher. Vänsterpartiet menar att Arbetsförmedlingen bör ha huvudansvaret för validering av utländska utbildningsmeriter och yrkeskunskaper för att skapa likvärdighet i landet och förstärkt tillgång och kvalitet generellt. Vänsterpartiet vill därför att regeringen återkommer med ett sådant nationellt valideringsuppdrag till Arbetsförmedlingen.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A301 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 1.

13. Sluten kontanthantering i detaljhandeln, punkt 11 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A6 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

År 2011 fattade riksdagen beslut om att regeringen, tillsammans med arbetsmarknadens parter, bör ta initiativ till att utforma ett förslag till lag om sluten kontanthantering inom detaljhandeln. Av propositionen framgår att regeringen inte avser att vidta några åtgärder för att utforma en sådan lagstiftning. Anledningen härtill är en rapport från Arbetsmiljöverket enligt vilken det redan i dagsläget finns tillräckliga möjligheter att ställa krav på sluten kontanthantering. Vänsterpartiet är inte nöjt med regeringens hantering av frågan. För att minska antalet butiksrån och förbättra de anställdas arbetsmiljö bör regeringen, tillsammans med arbetsmarknadens parter, ta ett förnyat initiativ till att utforma ett förslag till lag om sluten kontanthantering inom detaljhandeln.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A6 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 3.

Särskilda yttranden

1. Nationellt valideringsuppdrag, punkt 10 (S)

Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S) anför:

För den som har invandrat till Sverige kan validering vara en förutsättning för att kunna tillgodoräkna sig utbildning från ett annat land, för att undersöka och verifiera hur kompetensen uppfyller svenska utbildningsnivåer eller andra uppsatta standarder. Validering är också en viktig metod för att tillgodoräkna sig yrkeskunskaper i en utbildningsprocess för den som är född och har arbetat i Sverige. Trots att kvalifikationskraven i arbetslivet generellt sett har ökat brister det ofta i de anställdas möjligheter att bygga på sina yrkeskunskaper och yrkesfärdigheter. Många har arbetat länge och skaffat sig viktiga yrkeskunskaper men saknar skriftlig dokumentation. För dessa personer kan validering vara ett sätt att gå vidare till nya arbetsuppgifter eller nya arbetsplatser.

Regeringen har valt att nedprioritera validering. Redan 2007 lade man ner Valideringsdelegationen, och dess förslag har inte blivit verklighet. Vi socialdemokrater vill i stället utveckla arbetet med validering och inrätta ett nationellt valideringscentrum.

2. Sluten kontanthantering i detaljhandeln, punkt 11 (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Riksdagen fattade den 10 mars 2011 beslut om att tillkännage för regeringen som sin mening att den borde ta initiativ till att tillsammans med arbetsmarknadens parter utforma ett förslag till lag om sluten kontanthantering inom detaljhandeln. Av proposition 2013/14:104 framgår att det redan finns möjligheter att ställa krav på sluten kontanthantering utifrån befintlig lagstiftning och att det finns föreskrifter som fungerar bra i sin nuvarande utformning.

Miljöpartiet vill betona att rånriskerna är en källa till oro för många butiksanställda. Butiksran är därför ett allvarligt arbetsmiljöproblem som måste tas på största allvar.

Vi förutsätter därför att regeringen följer upp i vilken utsträckning åtgärder med befintligt författningsstöd verkligen förebygger risker för rån och hot i detaljhandeln. Vi förutsätter också att Arbetsmiljöverket snarast påbörjar sitt arbete med att i samråd med arbetsmarknadens parter ta fram en vägledning till detaljhandeln, som beskriver vilka faktorer som avgör när krav på sluten kontanthantering ska ställas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:104 Insatser för vissa nyanlända invandrades etablering m.m.:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring inkomstskattelagen (1999:1229).
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i föräldradighetslagen (1995:584).
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete.

Följdmotionerna

2013/14:A6 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i 9 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som inte innehåller hot om ekonomiska sanktioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om slutna kontanthandlingar inom detaljhandeln.

2013/14:A7 av Mattias Karlsson (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utökad och obligatorisk samhällsorientering.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av den statliga integrationspolitikens samhällsnytta och kostnadseffektivitet.

2013/14:A8 av Ylva Johansson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vissa nyanlända invandrades etablering.

Motioner från allmänna motionstiden 2013/14

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild upprustningsutbildning.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrade samråd i samband med områdesutveckling.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fond för lokala initiativ.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta vara på drivkraften i miljonprogramsområden.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild vänortssatsning.

2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett uppdrag till Arbetsförmedlingen att erbjuda nyanlända som saknar person- eller samordningsnummer en manuell etableringsplan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att landstingen får ett tydligare uppdrag i etableringslagen så att nyanlända får sin prestationsförmåga utredd snabbare.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att nyanlända ska få etableringsersättning för deltagande i aktiviteter i en etableringsplan i förskott.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att komma till rätta med trångboddheten och bostadsbristen för att underlätta för nyanlända att etablera sig.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändiga förändringar inom etableringslagens ramar.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning om att alla kommuner ska vara skyldiga att ordna vidarebosättning för nyanlända flyktingar.

2013/14:Sf389 av Maria Ferm m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ersättningssystem till kommuner och lands-ting.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en s.k. solidaritetsbonus.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlänga tiden för etableringsersättning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka tidsmöjligheten för en person som fått uppehållstillstånd att välja kommunplacering till sex månader efter att PUT beviljats.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka det regionala samordningsansvaret för flyktingmottagandet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningssatsningar i regionspecifika bristyrken, förlagda i de regioner där behoven finns, samt riktade stöd för anställning inom i förväg definierade områden, såväl för offentliga verksamheter som för privata företag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om projekt som syftar till etablering i mindre kommuner.

2013/14:N414 av Börje Vestlund m.fl. (S):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en politik som stärker den sociala sammanhållningen i Stockholmsregionen.

2013/14:A215 av Teres Lindberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell översyn av utsatta förorters situation.

2013/14:A235 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att dra lärdom av Partnerskap Skåne som en modell för förbättrad integration av nyanlända även i övriga delar av landet.

2013/14:A262 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden bör utredas noga och kartläggas i syfte att vidta åtgärder som motverkar osynliggörande och diskriminering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör göras en utvärdering av olika arbetsmarknadsprojekt och insatser riktade till invandrade kvinnor i syfte att se vilka projekt som verkligen fungerat.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att vidga bilden av invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden, utifrån vilken åtgärder sedan kan utformas och vidtas.

2013/14:A271 av Marta Obminska (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över förutsättningarna för hur arbetsökande akademiker med utländsk utbildning bättre kan få möjligheter att få använda sin kompetens.

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunernas roll i etableringsreformen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samhällsorientering.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erbjuda studie- och yrkesvägledning.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reguljära insatser för invandrade akademiker.

2013/14:A294 av Esabelle Dingizian (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten ska teckna avtal med lokala aktörer för ett brett och långsiktigt utvecklingsarbete i miljonprogramsområden med ett särskilt fokus på arbete och sociala insatser.

2013/14:A301 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt valideringsuppdrag till Arbetsförmedlingen.

2013/14:A309 av Ingela Nylund Watz och Yilmaz Kerimo (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med fler förslag som förbättrar kommunernas förutsättningar till ett bra flyktingmottagande.

2013/14:A326 av Edip Noyan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över förutsättningarna för praktik för invandrare som tagit högskole- eller universitetsexamen.

2013/14:A336 av Lars Beckman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förbättrad integration på arbetsmarknaden.

2013/14:A337 av Leif Pettersson och Karin Åström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av förändringar i hur nyanlända mottas i Sverige.

2013/14:A338 av Arhe Hamednaca (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av insatser för att stärka utrikes födda kvinnors villkor i samhället.

2013/14:A400 av Mattias Karlsson (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om målgruppens omfattning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhällsorientering bör vara obligatorisk för samtliga nyanlända invandrare som ingår i målgruppen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en enda lag bör reglera samhällsorienteringen för samtliga målgrupper.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett ökat innehållsmässigt fokus på de mänskliga rättigheterna och på grundläggande demokratiska värderingar i samhällsorienteringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nytt kunskapsmål rörande svensk kultur och tradition.

2013/14:A408 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att säkerställa solidariteten även vid särskilda toppar i flyktingmottagandet i Sverige.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 7–10 och 17 §§ lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer.

Planen ska *omfatta högst 24 månader och* minst innehålla

1. utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800),
2. samhällsorientering, och
3. aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet.

8 §

Av etableringsplanen ska det framgå under vilken tid den gäller, vilka aktiviteter som ingår i insatserna och de olika aktiviteternas omfattning och längd. Aktiviteterna i planen ska tillsammans motsvara verksamhet på heltid om det inte föreskrivs något annat. Planen ska vid behov revideras av Arbetsförmedlingen.

En etableringsplan ska omfatta högst 24 månader. Av etableringsplanen ska det framgå under vilken tid den gäller, vilka aktiviteter som ingår i insatserna och de olika aktiviteternas omfattning och längd. Aktiviteterna i planen ska tillsammans motsvara verksamhet på heltid om det inte föreskrivs något annat. Planen ska vid behov revideras av Arbetsförmedlingen.

En etableringsplan får förlängas utöver 24 månader om planen har omfattat aktiviteter på 75 procent av heltid på grund av att den nyanlände har vårdat barn med föräldrapenning enligt 12 kap. socialförsäkringsbalken. Planen får förlängas med den tid som

¹ Senaste lydelse 2010:858.

sammantaget motsvarar tiden för vård av barn, dock högst åtta månader.

9 §

Etableringsplanen upphör att gälla när

1. tiden för etableringsplanen har löpt ut,
2. den nyanlände har haft ett förvärvsarbete på heltid minst sex månader, *eller*
3. den nyanlände påbörjar en utbildning på högskolenivå för vilken studiemedel kan lämnas enligt studiestödslagen (1999:1395).
2. den nyanlände har haft ett förvärvsarbete på heltid minst sex månader,
3. den nyanlände påbörjar en utbildning på högskolenivå för vilken studiemedel kan lämnas enligt studiestödslagen (1999:1395), *eller*
4. den nyanlände utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete om han eller hon har arbete eller arbetssökande som huvudsaklig aktivitet enligt sin etableringsplan.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar *närmare föreskrifter om etableringsplaner.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar

1. *närmare föreskrifter om etableringsplaner, och*
2. *föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och lämpligt arbete enligt 9 § 4.*

17 §

Beslut i fråga om rätt till etableringsplan, etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut i fråga om rätt till etableringsplan, *upphörande av etableringsplan enligt 9 § 4*, etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2014.
2. För förhållanden som har inträffat före ikraftträdandet gäller 9 § i sin äldre lydelse.

2 Förslag till lag om upphävande av lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

Härigenom föreskrivs att lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare¹ ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2014.

Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för den som har avslutat sin utbildning i svenska för invandrare senast den 31 juli 2014.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2010:878.

**3 Förslag till lag om upphävande av lagen
(2009:657) om försöksverksamhet med
prestationsbaserad stimulansersättning inom
svenskundervisning för invandrare**

Härigenom föreskrivs att lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2014.

4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. **34 §²**

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
  - kortare studier om funktionshinder,
  - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
  - studier inom särskild utbildning för vuxna, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare ska inte tas upp.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2014.
  2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om ersättning som har lämnats enligt den upphävda lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2010:874. Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:81   *Föreslagen lydelse*

2 §

Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 18 men inte 65 år, är folkbokförda i en kommun och har beviljats

1. uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket utlänningslagen (2005:716),

2. uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 a § första stycket 1–3, andra eller tredje stycket utlänningslagen,

3. uppehållskort efter ansökan enligt 3 a kap. 10 § utlänningslagen,

4. uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 15 a § första stycket 2 utlänningslagen, *eller*

5. uppehållstillstånd som familjemedlem eller anhörig enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. 23 § andra, tredje eller femte stycket utlänningslagen.

4. uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 15 a § första stycket 2 utlänningslagen,

5. uppehållstillstånd som familjemedlem eller anhörig enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. 23 § andra, tredje eller femte stycket utlänningslagen, *eller*

6. uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 6 a kap. 10 § utlänningslagen.

Lagen gäller dock inte nyanlända som går i gymnasieskola eller är medborgare i ett land som är anslutet till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2014 och tillämpas på nyanlända som folkbokförs för första gången i en kommun efter utgången av juli 2014.

6 Förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584)

Härigenom föreskrivs att 5 § föräldraledighetslagen (1995:584) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En förälder har rätt till hel ledighet för vård av barn till dess barnet är 18 månader oavsett om föräldern får föräldrapenning eller inte.

En förälder har därutöver rätt till hel ledighet medan föräldern får hel föräldrapenning enligt 12 kap. socialförsäkringsbalken.

För en arbetstagare som har adopterat ett barn eller tagit emot ett barn i avsikt att adoptera det ska tiden 18 månader i stället räknas från den tidpunkt då arbetstagaren fått barnet i sin vård. Är det fråga om adoption av arbetstagarens makes barn eller av eget barn, har arbetstagaren inte rätt till ledighet utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum. Rätten till ledighet för adoptivföräldrar upphör när barnet fyllt åtta år eller vid den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret.

Föreslagen lydelse

5 §¹

En förälder har rätt att vara helt ledig för vård av barn till dess barnet är 18 månader. En arbetstagare som har adopterat ett barn eller tagit emot ett barn i avsikt att adoptera det har rätt att vara helt ledig i 18 månader från den tidpunkt då arbetstagaren fick barnet i sin vård. Arbetstagarens rätt till sådan ledighet upphör dock när barnet har fyllt åtta år eller vid den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret. Vid adoption av arbetstagarens makes barn eller av eget barn har arbetstagaren inte rätt till ledighet utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade skett.

En förälder har därutöver rätt att vara helt ledig medan föräldern får hel föräldrapenning enligt 12 kap. socialförsäkringsbalken.

¹ Senaste lydelse 2010:1263.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2014.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Som villkor för rätt till ledighet gäller att arbetstagaren på grund av sjukdom

1. har haft nedsatt arbetsförmåga i förhållande till sitt vanliga arbete, eller till annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjudit arbetstagaren, under en period om minst 90 dagar, och

2. har ingått ett anställningsavtal med en annan arbetsgivare under tiden från och med dag 91 till och med dag 180 av sjukperioden.

När det beräknas hur lång tid arbetstagaren har haft nedsatt arbetsförmåga enligt första stycket ska dagar i sjukperioder läggas samman, *om arbetstagaren*

När det beräknas hur lång tid arbetstagaren har haft nedsatt arbetsförmåga enligt första stycket ska dagar i sjukperioder läggas samman *enligt 27 kap. 51 § socialförsäkringsbalken.*

1. har förvärvat arbetat under en period om mindre än 90 dagar mellan sjukperioderna, eller

2. inte har förvärvat arbetat alls mellan sjukperioderna.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2014.

2. Bestämmelsen i sin nya lydelse tillämpas första gången när en sjukperiod har påbörjats den 1 augusti 2014 eller senare. Vid bedömningen av om dagar i denna sjukperiod ska läggas samman med dagar i en tidigare sjukperiod ska även sjukperioder som har infallit före ikraftträdandet beaktas.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen
(1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Utskottets förslag***11 kap.**34 §²

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
  - kortare studier om funktionshinder,
  - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
  - studier inom särskild utbildning för vuxna,
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, eller
3. kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden.

Ersättning enligt lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare ska inte tas upp.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2014.
  2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om ersättning som har lämnats enligt den upphävda lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2014:287. Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

BILAGA 4

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt Socialförsäkringsutskottets betänkande (bet. 2013/14: SfU13)

2 §

Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 18 men inte 65 år, är folkbokförda i en kommun och har beviljats

1. uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket utlänningslagen (2005:716),

2. uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 a § första stycket 1–3, andra eller tredje stycket utlänningslagen,

3. uppehållskort efter ansökan enligt 3 a kap. 10 § utlänningslagen,

4. uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 15 a § första stycket 2 utlänningslagen, *eller*

5. uppehållstillstånd som familjemedlem eller anhörig enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. 23 § tredje, fjärde eller, när det gäller familjemedlem till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för arbete, sjätte stycket utlänningslagen.

4. uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 15 a § första stycket 2 utlänningslagen,

5. uppehållstillstånd som familjemedlem eller anhörig enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. 23 § tredje, fjärde eller, när det gäller familjemedlem till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för arbete, sjätte stycket utlänningslagen, *eller*

6. *uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 6 a kap. 10 § utlänningslagen.*

Lagen gäller dock inte nyanlända som går i gymnasieskola eller är medborgare i ett land som är anslutet till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2014 och tillämpas på nyanlända som folkbokförs för första gången i en kommun efter utgången av juli 2014.